

Aylık Değerlendirme Raporu

**BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME
KURUMU**

Eylül/2003

İÇİNDEKİLER

1 EKONOMİK VE FINANSAL GELİŞMELERİ ETKİLEYEN BAŞLICA FAKTÖRLER	3
2 ULUSLARARASI EKONOMİK VE FINANSAL GELİŞMELER	3
3 YURTIÇİ EKONOMİ, FINANSAL PIYASALARDAKİ GELİŞMELER	6
3.1 Ekonomik Gelişmeler.....	6
3.1.1 Reel Sektör, Enflasyon ve Kamu Finansmanı:.....	6
3.2 Finansal Piyasalardaki Gelişmeler	15
3.2.1 Para Politikası ve Merkez Bankası Bilançosu	15
3.2.1 Faiz Oranları:.....	15
3.2.2 Hisse Senedi Fiyatları	16
4 BANKACILIK SEKTÖRÜNDE YAŞANAN GELİŞMELER	17
4.1 Genel Değerlendirme	17
4.2 Mevduat	19
4.3 Mevduatın Büyüklük ve Müşteri Sayısı	20
4.4 Krediler	21
4.5 Menkul Değerler Portföyündeki Gelişmeler	23
4.6 Döviz Pozisyonundaki Gelişmeler	24
4.7 Bankacılık Sektörü Yurt içi Nakit ve Nakit Benzeri Varlıklar.....	25
4.8 Bankacılık Sektörü Bilanço Dışı Yükümlülükleri.....	26
4.9 Bankaların Emanetinde Tutulan Menkul Kıymetlerin Gelişimi	27
4.10 Alıcılara Göre Kamu Borçlanma Senetlerinin Vade Gelişimi	27
4.11 Yurtiçi ve Yurtdışı Yerleşiklerin Portföy Tercihlerindeki Gelişmeler.....	28

¹ Aylık Rapor, makroekonomik ve finansal gelişmeler ile bu gelişmelerin bankacılık sektörü üzerindeki etkileri hakkında güncel bilgi sunmak amacıyla hazırlanmaktadır. Rapor'daki bölümlere ilişkin ayrıntılı tablolar BDDK intranet sayfasında "Finansal ve Ekonomik Göstergeler" başlığı altında yer almaktadır.

ÖZET

- Amerika ve Japonya ekonomilerinde görülen olumlu gelişmelere bağlı olarak, küresel ekonomi sınırlı da olsa toparlanma eğilimine girmiştir.
- Son açıklanan veriler Japonya ekonomisinin iyiye gittiğine işaret etmektedir.
- 2003 yılının ikinci çeyreğinde GSYİH bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 3,9, GSMH ise yüzde 3,7 oranında artmış ve böylece 2003 yılının ilk yarısında GSYİH yüzde 5,8, GSMH yüzde 5,4 oranında artış göstermiştir.
- Sanayi üretimi Temmuz ayında yüzde 11,9 oranında artmıştır.
- Toplam kapasite kullanım oranı Ağustos ayında yüzde 79,1 olarak gerçekleşmiştir.
- Ağustos ayında TEFE yüzde 0,2 oranında gerilerken, TÜFE'de yüzde 0,2 oranında artmıştır.
- Ocak-Ağustos döneminde konsolide bütçe faiz dışı fazlası 15,5 katrilyon, konsolide bütçe açığı ise 28,4 katrilyon olarak gerçekleşmiştir.
- İç borç stoku Ağustos ayında 178,9 katrilyon liraya gerilemiştir.
- Cari işlemler dengesi Haziran ayında 495 milyon dolar açık verirken, ilk 6 aylık açık 4 milyar dolara yükselmiştir.
- Merkez Bankası kısa vadeli faiz oranlarını Ağustos ayında yüzde 35'den 32'ye indirirken, 18 Eylül'de gerçekleştirdiği 3 puanlık kotasyon indirimi ile söz konusu oranı yüzde 29'a çekmiştir.
- Ağustos ayında 100 trilyon lira ile sınırlı, TL depo alım ihalelerine devam edilmiştir.
- Döviz alım ihaleleri, günlük 50 milyon dolar tutarındaki ihalelerle Ağustos ayı boyunca devam etmiştir. Eylül ayı başında Merkez Bankası döviz alım ihalelerinde günlük limiti 40 milyon dolara çekmiş daha sonra tekrar 50 milyon dolara yükseltmiş ve ayrıca günlük maksimum 25 milyon dolarlık opsiyonlu alım gerçekleştireceğini açıklamıştır.
- DİBS faiz oranları TCMB faiz indirimini izleyerek düşüş eğilimini sürdürmüştür.
- Mevduatlar Ağustos ayında bir önceki aya göre yüzde 0,5 oranında artarak 136,1 katrilyon lira seviyesinde gerçekleşmiştir.
- Ağustos ayında dolar cinsinden DTH'lar değişme göstermemiş ve 48,5 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Diğer yandan DTH'lar içinde dolar cinsinden mevduatlar dolar kurundaki gerilemeye bağlı olarak azalış göstermiştir.
- Bir süredir sürekli artış gösteren bankacılık sektörünün kredi hacmi bu eğilimini Ağustos ayında da sürdürmüştü ve bankacılık sektörü toplam kredi hacmi bir önceki aya göre yüzde 1,5 oranında genişleme göstererek 56,3 katrilyon lira seviyesine yükselmiştir.
- Bankacılık sektörünün brüt takipteki alacakları Ağustos ayında yıl sonuna göre yüzde 10,4 Temmuz ayına göre ise yüzde 0,1 oranında gerileme göstererek 9,3 katrilyon lira seviyesinde gerçekleşmiştir.
- 2003 yılı Ağustos ayı itibarıyla, bankacılık sisteminin menkul kıymet portföyü bir önceki aya göre yüzde 0,1 oranında azalarak 94,1 katrilyon olarak gerçekleşmiştir. Ağustos ayı itibarıyla sektördeki menkul kıymetlerin yüzde 98'ini kamu borçlanma senetleri oluşturmaktadır.
- Bankacılık sektörünün Net Genel Pozisyon fazlası, Ağustos ayında Temmuz ayına göre 69 milyon dolar azalarak 159 milyon dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. Bankacılık sistemi bilanço içi döviz pozisyon fazlası, Temmuz ayına göre 133 milyon dolar genişleyerek 269 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.
- Bankacılık sektörü yurt içi nakit ve nakit benzeri varlıklar toplamı Ağustos ayında bir önceki aya göre yüzde 3,3 oranında azalmış ve 11,8 katrilyon lira olarak gerçekleşmiştir. Bu azalışta TL cinsinden yurt içi nakit ve nakit benzeri varlıkların yüzde 5,9 oranında azalarak 8,4 katrilyon liraya gerilemesi etkili olmuştur.
- 29 Ağustos 2003 tarihi itibarıyla, Takasbank hariç, bankaların emanetinde tutulan menkul kıymetlerin nominal değeri bir önceki aya göre yüzde 1,4 oranında artarak 62,9 katrilyon lira, piyasa değeri ise yüzde 4,7 oranında artarak 61,3 katrilyon lira seviyesinde gerçekleşmiştir.

1 Ekonomik ve Finansal Gelişmeleri Etkileyen Başlıca Faktörler

Ağustos ayında ekonomik ve finansal eğilimler aşağıda sıralanan gelişmelerden etkilenmiştir:

- Uluslararası Para Fonu (IMF) ile uygulanmakta olan programın 5. gözden geçirmesinin tamamlanarak, 476 milyon dolar tutarındaki kredinin serbest bırakılması,
- IMF'den kullanılan kredilerin yeni bir ödeme planına bağlanması, 6,5 milyar dolarlık kredinin 2006'ya ertelenmesi,
- Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşlarından Standart & Poor's'un ve Fitch Ratings'in Türkiye'nin ülke notunu yükseltmesi,
- Avrupa Birliği siyasi kriterlerini karşılamak amacıyla hazırlanan ve çeşitli yasalarda değişiklik öngören 7. uyum paketinin TBMM tarafından kabul edilmesi,
- Katılım Öncesi Programın hazırlanması,
- ABD'den sağlanması öngörülen 8,5 milyar dolarlık krediye dönüştürülebilecek 1 milyar dolar tutarındaki hibe imkanına ilişkin görüşmelere başlanması.

2 Uluslararası Ekonomik ve Finansal Gelişmeler

Amerika ve Japonya ekonomilerinde görülen olumlu gelişmelere bağlı olarak, küresel ekonomide toparlanma sinyalleri görülmeye başlamıştır. Dünya ekonomisinin 2003 yılında yüzde 3,1 oranında büyüyeceği öngörülmüşken, petrol fiyatlarının yüksek seyretmesi ve Euro alanı ekonomilerinin olumsuz performansı canlanma eğilimini sınırlandırıcı etki yaratmaktadır.

Son açıklanan verilere göre; ABD ekonomisinde toparlanma eğilimi gözlenmektedir. Irak savaşından sonra artan tüketici güveni, vergi indirimleriyle desteklenen iç talep, düşük faiz oranları ekonomik büyümeyi desteklerken, hızla artan bütçe açıkları ve cari açık ekonomik beklentileri olumsuz etkilemektedir. ABD ekonomisinde büyüme oranı 2003 yılının ikinci çeyreğinde Irak savaşı nedeniyle artan askeri harcamaların, düşük düzeydeki faiz oranlarının ve vergi indirimlerinin etkisiyle artış göstermiştir. Ayrıca tüketici güvenindeki yükselişin devam etmesi, verimlilik artışının önemli oranda olması ve yatırımlarda görülen iyileşme, ileriye yönelik olumlu beklentileri güçlendirmektedir. Diğer yandan bütçe açığının Temmuz ayında rekor seviyeye ulaşması ve yıl sonunda 400 milyar dolar civarında olacağı beklentisi, atıl üretim kapasitesi sorunları ve yüksek petrol fiyatları büyümenin önündeki engeller olarak görülmektedir.

Seçilmiş Uluslararası Ekonomik Göstergeler (Gelişmiş Ülkeler)- 1

	Tem.	Ağu.	Eyl.	Eki.	Kas.	Ara.	Oca.03	Şub.	Mar.	Nis.	May.	Haz.	Tem.	Ağu.
Tüketici Fiyatları (12 Aylık % değişme)														
Amerika	1,5	1,8	1,5	2,0	2,2	2,4	2,6	3,0	3,0	2,2	2,1	2,1	2,1	2,2
Japonya	-0,8	-0,9	-0,7	-0,9	-0,4	-0,3	-0,4	-0,2	-0,1	-0,1	-0,2	-0,4	-0,2	
Euro Alanı	2,0	2,1	2,1	2,3	2,3	2,3	2,1	2,4	2,4	2,1	1,8	1,9	1,9	2,1
Almanya	1,2	1,2	1,1	1,3	1,2	1,2	1,1	1,3	1,2	1,0	0,7	1,0	0,9	1,1
Sanayi Üretimi (12 Aylık % değişme)*														
Amerika	0,5	0,6	1,2	1,0	1,8	1,4	1,6	1,4	0,4	-0,6	-0,9	-1,3	-1,3	-1,0
Japonya	0,7	2,3	5,3	5,5	6,8	5,6	8,2	4,6	3,9	2,9	1,3	1,1	1,0	
Euro Alanı	0,5	-1,1	0,0	1,1	2,4	-0,1	1,0	1,8	0,1	0,3	-1,1	-1,3	-0,4	
Almanya	-0,3	-0,8	-0,7	0,1	3,2	-0,6	0,9	0,7	0,4	-0,5	0,1	-2,2	0,5	
İşsizlik Oranı (%)*														
Amerika	5,8	5,8	5,7	5,8	5,9	6,0	5,7	5,8	5,8	6,0	6,1	6,4	6,2	6,1
Japonya	5,4	5,5	5,4	5,5	5,3	5,3	5,5	5,2	5,4	5,4	5,4	5,3	5,3	
Euro Alanı	8,4	8,4	8,5	8,5	8,5	8,6	8,7	8,7	8,8	8,8	8,9	8,9	8,9	
Almanya	9,8	9,8	9,9	9,9	10,0	10,1	10,3	10,5	10,6	10,7	10,7	10,6	10,6	10,6
Dış Ticaret Dengesi*														
Amerika (milyar dolar)	-38,1	-40,8	-40,8	-39,3	-42,9	-46,3	-43,9	-42,6	-46,3	-45,1	-45,4	-43,7	-44,2	
Japonya (milyar yen)	772	840	840	863	906	788	711	824	645	802	758	728	753	
Euro Alanı (milyar euro)	13,6	9,7	9,2	9,6	9,6	7,3	-1,1	5,4	2,0	3,0	4,5	5,4		
Almanya (milyar euro)	10,6	12,0	12,0	10,6	11,0	10,8	10,5	10,1	8,7	9,6	10,9	10,2	12,5	

*Mevsimsel etkilerden arındırılmış veriler

Kaynak: IMF, Reuters.

Almanya, Fransa ve İtalya ekonomilerinin 2003 yılının ikinci çeyreğinde daralması ve deflasyon riski ile karşı karşıya olmaları, zayıf tüketici güveni, artan bütçe açıkları, yüksek işsizlik oranları ve euronun yüksek değerini koruması euro alanı ekonomilerine ilişkin beklentileri olumsuz

etkilemektedir. Bu gelişmeler paralelinde IMF 2003 yılına ilişkin euro alanı büyüme tahminini yüzde 1,1'den yüzde 0,7'ye indirmiştir.

Seçilmiş Uluslararası Ekonomik Göstergeler (Gelişmiş Ülkeler)- 2

(Üç aylık)	Mart 02	Haz. 02	Eyl. 02	Ara. 02	Mart 03	Haz. 03
Cari İşlemler Dengesi (kümülatif toplam)						
Amerika (milyar dolar)	-107	-230	-352	-481	-139	-277
Japonya (milyar yen)	4.291	7.869	11.252	14.140	3.539	7.242
Euro Alanı (milyar euro)	12	14	37	62	-2,7	-2,3
Almanya (milyar euro)	10	20	30	49	9,7	18,3
Gayrisafi Yurtiçi Hasıla Büyümesi (%)*						
Amerika	1,4	2,2	3,3	2,9	1,4	3,1
Japonya	-2,8	-0,4	1,5	2,5	2,9	3,0
Euro Alanı	0,4	0,9	0,9	1,1	0,8	0,2
Almanya	-0,1	0,1	0,4	0,5	0,1	-0,3

*Mevsimsel etkilerden ve enflasyondan arındırılmış veriler.

Kaynak: IMF, Reuters.

Son açıklanan veriler Japonya ekonomisinin iyiye gittiğine işaret etmektedir. Nitekim, Japonya 2003 yılının ikinci çeyreğinde önceki dönemlere göre daha iyi bir büyüme performansı gösterirken, sanayi üretimindeki artış eğilimi ABD kaynaklı talebe bağlı olarak Temmuz ayında da devam etmiş, ekonomik aktivitedeki gelişmeyi gösteren "Tüm Sektörler Faaliyet Endeksi" yükselmiştir. Diğer yandan işsizlik oranı Temmuz ayında bir önceki aya göre değişmeyerek yüzde 5,3 olarak gerçekleşmiş, tüketici fiyatlarındaki gerileme Temmuz ayında da devam etmiştir. Kronik bir deflasyon, yüksek kamu borç yükü ve sorunlu bir bankacılık sistemi gibi temel yapısal sorunları devam eden Japonya'nın 2003 yılında yüzde 1,1 oranında büyümesi öngörülmektedir.

Seçilmiş Uluslararası Ekonomik Göstergeler (Gelişmekte Olan Ülkeler) - 1

	Tem.	Ağu.	Eyl.	Eki.	Kas.	Ara.	Oca.03	Şub.	Mar.	Nis.	May.	Haz.	Tem.	Ağu.
Tüketici Fiyatları (yıllık % değişme)														
Arjantin	32,9	36,5	38,5	39,4	40,6	41,0	39,6	36,1	31,7	19,4	14,3	10,2	7,3	4,9
Brezilya	5,2	5,0	5,5	6,1	8,2	9,9	11,7	13,2	13,9	14,5	14,7	14,2	13,4	12,9
Çin	-2,4	-1,7	-0,6	-1,0	-0,4	-0,1	1,4	0,2	1,7	2,2	1,8	1,1	1,4	1,5
Kore	2,1	2,4	3,1	2,8	3,5	3,7	3,8	3,9	4,5	3,7	3,1	3,0	3,2	2,9
Rusya	14,9	15,0	14,8	14,9	15,1	15,1	14,3	14,7	14,8	14,6	13,7	14,0	14,0	13,5
Polonya	-0,2	-0,1	0,0	-0,1	-0,2	-0,1	-0,4	0,0	0,1	-0,3	0,2	0,3		
Sanayi Üretimi (yıllık % değişme)														
Arjantin	-9,7	-6,0	-3,4	-1,8	-0,3	10,8	12,9	12,8	13,9	14,3	13,7	8,6	12,2	
Brezilya	2,6	2,7	4,2	8,4	6,6	2,8	2,7	3,8	1,0	-4,2	1,3	-3,3	-2,7	
Kore	7,2	6,8	0,1	12,0	9,1	9,5	3,4	10,2	5,0	1,9	-0,9	8,4	0,7	
Rusya	7,8	3,4	5,5	3,9	0,8	3,0	0,1	1,6	1,9	4,8	9,9	8,3	11,1	9,4
Polonya	5,7	-1,2	6,7	3,3	3,1	5,1	3,4	4,2	5,5	8,5	11,7	7,9	10,3	5,8
İşsizlik Oranı (%)														
Brezilya	11,9	11,7	11,5	11,2	10,9	10,5	11,2	11,6	12,1	12,4	12,8	13,0	12,8	
Kore	2,8	3,0	3,9	2,8	2,8	4,0	3,5	3,7	3,6	3,3	3,4	3,3	3,4	
Rusya	7,3	7,2	7,1	7,1	7,1	7,1	8,6	8,5	8,4	8,9	8,7	8,5	7,8	
Macaristan	5,9	5,9	5,9	5,9	5,9	5,9	6,0	6,3	6,4	6,2	6,0	5,8	5,7	
Polonya	17,5	17,5	17,6	17,5	17,8	18,1	18,7	18,8	18,7	18,4	17,9	17,8	17,8	
Dış Ticaret Dengesi														
Arjantin (milyon \$)	1.453	1.426	1.588	1.398	1.371	1.207	1.328	1.295	1.298	1.361	1.674	1.731	1.522	
Brezilya (milyon \$)	1.196	1.575	2.480	2.204	1.264	1.800	1.160	1.123	1.480	1.714	2.507	2.357	2.057	2.674
Çin (milyar yuan)	2.222	2.232	2.117	4.749	2.474	3.156	-1.240	676	-458	1.016	2.237	2.140	1.596	2.800
Kore (milyon \$)	363	1.098	909	1.268	1.203	574	-156	-417	-488	967	1.180	2.323	617	1.927
Rusya (milyon \$)	3.756	4.731	4.607	4.201	3.713	4.665	4.926	4.740	5.676	4.143	4.365	4.818	4.373	
Polonya (milyon \$)	-1.447	-964	-1.178	-1.159	-1.254	-1.421	-1.074	-1.198	-1.289	-1.196	-1.238	-1.105		

Kaynak: Reuters.

Asya ekonomilerinin 2003 yılının ikinci yarısından itibaren Akut Solunum Yetmezliği Sendromu (SARS) salgınının ve Irak savaşının olumsuz etkilerinden kurtulup büyüyeceği beklenmektedir. Nitekim Çin, yılın ikinci çeyreğinde yüzde 6,7 oranında büyürken, para birimi yuanın değerini düşük tutmakta, ihracat ve büyüme performansı olumlu gelişmektedir. Diğer yandan Temmuz ayında Asya ülkelerinin bir çoğunda fiyatlar genel seviyesi artarken, sanayi üretimleri gerileme göstermiştir. Ayrıca, bölge için en büyük riskin Kuzey Kore ve ABD arasındaki diplomatik gerilim olduğu ifade edilmektedir.

Latin Amerika ülkelerinden Arjantin ve Brezilya'nın IMF'den sağlanan kredilerde sorun yaşamaması ve genel olarak risklerin azalması sonucunda bu ülkelerin büyüme oranlarının bir önceki yıla göre daha yüksek olması beklenmektedir. Diğer yandan, Brezilya ekonomisi yılın ikinci çeyreğinde yüzde 1,4 oranında küçülmüş, sanayi üretimi ise Haziran ayında gerilemiştir. Brezilya Merkez Bankasının faiz oranlarını indirmesine paralel olarak yılın son çeyreğinde ekonominin sınırlı da olsa

toparlanacağı öngörülmektedir. Arjantin’de ise tüketici fiyatları Temmuz ayında da gerileme eğilimini korumuş, dış ticaret dengesi olumlu seyrini sürdürmüştür.

Seçilmiş Uluslararası Ekonomik Göstergeler (Gelişmekte Olan Ülkeler) - 2

(Üç aylık)	Mart 02	Haz. 2002	Eyl. 2002	Ara. 2002	Mart 03	Haz. 03
Cari İşlemler Dengesi (kümülatif toplam)						
Arjantin (milyon dolar)	1.395	4.255	7.120	9.590	1.955	
Brezilya (milyon dolar)	-3.258	-8.398	-7.384	-7.698	75	469
Kore (milyon dolar)	1.592	3.192	4.122	6.094	-1.721	803
Rusya (milyon dolar)	6.761	14.813	23.431	32.807	11.481	
Polonya (milyon dolar)	-2.346	-3.978	-4.887	-6.700	-1.545	-2.655
Gayrisafi Yurtiçi Hasıla Büyümesi (%)						
Arjantin	-16,3	-13,5	-9,8	-3,4	5,4	
Brezilya (nominal)	-0,8	0,1	0,9	1,5	2,0	-1,4
Çin	7,6	7,8	7,9	8,0	9,9	6,7
Kore	6,2	6,6	5,8	6,8	3,7	1,9
Rusya (nominal)	20,6	20,6	20,9	18,8	27,3	

Kaynak: Reuters, IMF.

Türkiye’nin önemli ekonomik partnerlerinden biri olan Rusya’da makro ekonomik göstergelerdeki iyileşme eğilimi devam etmektedir. Önemli oranda cari işlemler fazlası ve dış ticaret fazlası veren Rusya’da sanayi üretimindeki hızlı büyüme devam ederken, enflasyon oranları istikrarlı bir seyir izlemektedir. Olumsuz bir gelişme ise işsizlik oranının bir önceki yıla göre yaklaşık 0,7 puan artış göstermesidir.

Uluslararası Finansal Göstergeler (*)

	Ağus.	Eyl.	Eki.	Kas.	Ara.	Oca.03	Şub.	Mart	Nis.	May.	Haz.	Tem.	Ağus.
Faiz Oranları (%)													
3 Ay Vadeli \$ Libor Faiz Oranı	1,77	1,79	1,69	1,43	1,41	1,37	1,34	1,29	1,30	1,29	1,12	1,11	1,13
ABD 10 Yıllık Hazine Tahvil Faizi	4,24	3,87	3,91	4,04	4,02	4,02	3,89	3,79	3,94	3,58	3,28	3,94	4,42
Döviz Kurları													
Dolar/ Euro Kuru	0,96	0,99	0,98	0,99	1,02	1,06	1,08	1,079	1,087	1,158	1,166	1,137	1,115
Japon Yeni/ Dolar Kuru	123,27	117,98	122,45	121,48	121,77	118,8	119,4	118,7	119,8	117,4	118,3	118,6	118,6
Brezilya Reali/\$	3,09	3,35	3,79	3,69	3,63	3,43	3,59	3,45	3,10	2,96	2,88	2,88	3,00
Ruble/\$	31,59	31,65	31,71	31,77	31,85	31,83	31,65	31,43	31,19	30,91	30,47	30,35	30,35
Borsa Endeksleri (Dolar Bazlı-2001 Aralık Sonu=100)													
-ABD (DJI)	86,65	81,43	80,31	81,10	81,54	80,72	75,00	79,61	83,14	86,05	90,80	87,38	92,65
-ABD (NASDAQ)	68,06	64,14	63,67	66,13	68,17	68,01	63,97	69,09	72,28	78,15	83,66	84,20	88,43
-Euro Alanı (FTEU1)	81,54	75,03	74,08	76,82	75,12	77,96	73,30	71,18	76,99	82,50	87,63	85,41	85,93
-Japonya (Nikkei)	102,32	96,81	84,75	84,93	81,46	77,93	84,92	86,06	82,44	86,56	93,86	97,44	104,09
Eurobond Spread'leri (Puan) (1)													
-Arjantin	5589	5838	5271	5448	6111	6300	4312	6590	5768	5522	5250	5507	5795
-Rusya	421	396	278	280	301	260	406	246	225	180	159	172	175
-Brezilya	2079	2252	1854	1657	1474	1457	676	1180	933	753	712	699	670
-Türkiye	987	939	727	654	702	743	599	861	796	732	699	667	569

(*)Tablodaki rakamlar aylık ortalama değerleri göstermektedir.

(1) 2003 Ocak ayından itibaren 2008 yılı veya yakın vadeli tahvillerin ABD ve Hazine tahvilleri faizine göre spreadlerini göstermektedir.

Kaynak: Reuters.

Haziran ayında gerçekleştirdiği faiz indiriminin ardından FED kısa vadede faiz oranlarında herhangi bir artışa gitmeyeceğini ve faiz oranlarını bir süre daha düşük seviyelerde tutabileceğini belirtirken, benzer bir şekilde Avrupa Merkez Bankası da Haziran ayında gerçekleştirdiği faiz indirimi sonrasında kısa vadeli faiz oranlarında herhangi bir değişikliğe gitmemiştir. Temmuz ayında yüzde 1,11 seviyesinde olan üç ay vadeli dolar cinsinden libor faiz oranı aylık ortalaması, Ağustos ayında yüzde 1,13’e yükselirken, ABD’de uzun vadeli faiz oranları da aynı dönemde artış göstermiştir.

Euro alanı ekonomilerinin ekonomik canlanma açısından ABD ekonomisine göre daha kötü performans göstermesi, dolar karşısında geçtiğimiz dönemlerde sürekli değer kazanan euronun Ağustos ayında değer yitirmesine neden olmuştur. Japonya ekonomisinin toparlanma yönünde sergilediği olumlu sinyaller ve uluslararası yatırımcıların Japon menkul kıymet piyasalarında gerçekleştirdiği alımlara bağlı olarak yen talebinde ortaya çıkan artış, Ağustos ayı içerisinde yenin dolar karşısındaki değer kaybetmesini engellemiştir. Gelişmekte olan ekonomilerden Brezilya’da IMF ile yürütülen ekonomik programda büyük önem taşıyan sosyal güvenlik reformunun yasallaşması yatırımcıların Brezilya ekonomisine olan ilgisini arttırmış ve real ay sonuna doğru dolar karşısında değer kazanmıştır.

ABD’de olumlu ekonomik verilerin canlanma beklentilerini güçlendirmesi, hisse senedi fiyatlarını olumlu yönde etkilerken, benzer bir şekilde Japonya’da olumlu sinyallerin artması ve artış gösteren

yatırımcı talebi hisse senedi fiyatlarının son yılların en üst seviyelerine yükselmesine neden olmuştur. Euro alanında hisse senedi fiyatları Ağustos ayının ilk yarısında yükselmiş, ay sonunda ekonomik aktivitedeki durgunluğun devam ettiği yönündeki sinyallerle gerileme göstermiştir. Yasalaştırılan sosyal güvenlik reformu Brezilya'da hisse senetlerine olan talebin artmasına ve fiyatlarının yükselmesine neden olurken, diğer bir Latin Amerika ülkesi olan Arjantin'de hisse senetleri fiyatları Ağustos ayında gerileme göstermiştir.

Gelişmekte olan ülkelerce ihraç edilen eurobondların spreadleri incelendiğinde, Türkiye ve özellikle Brezilya'da gerileme yaşanırken, Arjantin ve Rusya'da yükselme görülmüştür. Brezilya'da sosyal güvenlik reformunun kabul edilmesi sonrasında piyasalarda yaşanan canlanma bu ülkenin spreadlerinin aylık ortalamalar bazında 29 baz puan gerilemesine neden olmuştur. Önemli petrol ihracatçısı ülkelere biri olan Rusya'da petrol fiyatlarındaki dalgalanmalar ve uluslararası piyasalarda petrol arzı konusunda yaşanan belirsizliklere bağlı olarak bu ülkeye ait eurobond talebinde düşük de olsa talep daralması yaşanmıştır.

3 Yurtiçi Ekonomi, Finansal Piyasalardaki Gelişmeler

3.1 Ekonomik Gelişmeler

3.1.1 Reel Sektör, Enflasyon ve Kamu Finansmanı:

2003 yılının ikinci çeyreğinde GSYİH bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 3,9, GSMH ise yüzde 3,7 oranında artmış ve böylece 2003 yılının ilk yarısında GSYİH yüzde 5,8, GSMH yüzde 5,4 oranında artış göstermiştir. **2003 yılının ikinci çeyreğinde GSYİH'da kaydedilen artış, özel tüketim, sabit sermaye oluşumu ve stok artışından kaynaklanmıştır.** Özellikle dayanıklı tüketim malları talebindeki ve hizmetler sektöründeki artışlar özel tüketim büyümesinde, özel kesim sabit sermaye oluşumundaki artış da sabit sermaye büyümesinde belirleyici olmuştur. 2002 yılı büyümesine önemli oranda katkı yapan stok birikiminin 2003 yılının ikinci çeyreğinde de büyümeye katkısı 4,2 puan olmuştur. Diğer yandan faiz dışı fazla hedefine ulaşmak için kamu harcamalarına getirilen blokajın etkisiyle kamu tüketimi ve kamu yatırımları daralmıştır. Ayrıca ithalatın ihracattan daha hızlı artmasına bağlı olarak net mal ve hizmet ihracatının GSYİH büyümesine katkısı negatif olmuştur.

Yurtiçi Talep Gelişmeleri

	2002				2003		2003	II. Çeyrek (*)	
	I	II	III	IV	I	II	Altı Aylık	2002	2003
GSYİH Büyümesi	2,1	8,9	7,9	11,4	8,1	3,9	5,8	8,9	3,9
-Özel Tüketim	-1,8	3,2	2,5	4,2	6,5	2,5	4,5	2,1	1,5
-Özel Sabit Sermaye Yatırımı	-30,9	-4,2	-3,7	21,8	20,4	11,9	15,5	-0,7	1,8
-Stok Değişimi	6,7	12,2	3,9	6,0	5,6	4,2	4,8	12,2	4,2
Toplam Yurt İçi Talep	-1,0	14,9	8,2	14,7	11,6	6,7	9,0	13,9	6,6

(*) Kümülatif toplam yurtiçi büyümesine katkı

Kaynak: DİE.

Milli gelir rakamlarına üretim yönünden bakıldığında, büyümeye en önemli katkının sırasıyla yüzde 4,6 ve yüzde 4,4 büyüyen hizmetler ve sanayi sektörlerinden kaynaklandığı gözlenmektedir. Diğer yandan tarım sektöründe görülen yüzde 2,8'lik daralma ikinci çeyrek büyümesini sınırlandırmıştır. Alt sektörler itibariyle ise özellikle imalat sanayi, ticaret, ulaştırma ve haberleşme sektörlerinde artış gerçekleşmiştir. Diğer yandan madencilik, inşaat sanayi, mali kuruluşlar ve bankacılık alt sektörlerindeki küçülme devam etmiştir.

Üretim Gelişmeleri

	2002				2003		2003	II. Çeyrek (*)	
	I	II	III	IV	I	II	Altı Aylık	2002	2003
GSMH Büyümesi	0,4	10,4	7,9	11,5	7,4	3,7	5,4	10,4	3,7
-Tarım	0,1	2,7	6,1	15,3	7,0	-2,8	0,6	0,2	-0,2
-Sanayi	2,8	12,6	10,5	11,4	7,8	4,4	6,0	4,0	1,4
-Hizmetler	1,9	8,0	7,6	10,6	8,3	4,6	6,3	4,9	2,8
-Mali Kuruluşlar	-7,4	-9,6	-3,2	-8,2	-8,1	-8,5	-8,3	-0,3	-0,2
-İzafi Banka Hizmetleri	-9,6	-11,8	-5,1	-10,1	-9,7	-9,9	-9,8	-0,2	-0,2
GSMH Büyümesi (Mev. Düz)	6,2	3,5	0,7	0,8	2,2	0,2			

(*) Kümülatif GSMH büyümesine katkı

Kaynak: DİE.

Sanayi üretimi, 2003 yılı Temmuz ayında bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 11,9 oranında artmıştır. Sanayi üretiminde gözlenen bu artışta, iç talepteki canlanma ve ihracat hacmindeki olumlu performans önemli rol oynamıştır. Temmuz ayı itibariyle, alt sektörler bakımından, madencilik sektörü yıl başından bu yana ilk kez üretim artışı gösterirken, imalat ve enerji sektörlerindeki üretim artışı devam etmiştir. İmalat sanayi alt sektörleri itibariyle incelendiğinde ise, Temmuz ayında tütün, giyim, deri, ağaç, kağıt, elektrikli ev aletleri ve tıbbi malzeme üretimi sektörlerinde üretimde azalma görülürken, gıda, tekstil, petrol, kimya, ana metal, makine teçhizat, taşıt araçları ve diğer ulaşım araçları sektörlerinde yüksek oranlı üretim artışları gözlenmiştir. Böylece sanayi üretim endeksi Ocak- Temmuz döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 8,2 oranında artmıştır.

Temmuz Ayı İtibariyle Aylık Sanayi Üretim Endeksindeki Gelişmeler

Yüzde Değişme	Temmuz		Ocak-Temmuz	
	2002	2003	2002	2003
Toplam Sanayi	12,2	11,9	8,3	8,2
Madencilik	-13,7	4,7	-8,9	-11,8
İmalat	14,6	12,8	9,5	9,2
Gıda	1,2	34,5	1,9	16,3
Tekstil	3,7	3,4	12,3	0,8
Giyim	25,7	-1,2	13,7	2,3
Petrol	16,7	7,5	13,1	5,1
Kimya	15,5	10,3	13,4	0,7
Taşıt	35,5	56,6	9,4	48,1
Enerji	7,6	6,4	6,1	7,5

Kaynak: DİE.

Toplam imalat sanayi kapasite kullanım oranı, 2003 yılının Ağustos ayında bir önceki yılın aynı ayına göre 2,7 puan artarak yüzde 79,1'e yükselmiştir. Gelişen ihracat imkanları ve iç talepteki canlanma kapasite kullanım oranındaki gelişmede belirleyici olmuştur. Kamu kesimi kapasite kullanım oranı petrol, kimya ve ana metal sektörlerinin yüksek kapasite ile çalışmaları sonucunda yüzde 92,1 gibi oldukça yüksek düzeye ulaşmıştır. Özel sektör kapasite kullanım oranı ise bir önceki yılın aynı dönemine göre 0,8 puan artarak yüzde 71 düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu gelişmede, gıda, taş toprak, makine teçhizat sektörlerindeki yüksek kapasite kullanım oranları belirleyici olmuştur.

Ağustos ayında tam kapasite çalışamama nedenleri arasında iç pazardaki talep yetersizliği önemli oranda yükselirken, dış pazarda talep yetersizliği sınırlı bir gerileme göstermiştir. Alt sektörler itibariyle bakıldığında bir önceki yılın aynı ayına göre tekstil, kimya ve metal eşya sektörlerinde kapasite kullanım oranları gerilerken, gıda, petrol, taş toprak, makine teçhizat ve taşıt araçları sektörlerinin kapasite kullanım oranları artmıştır.

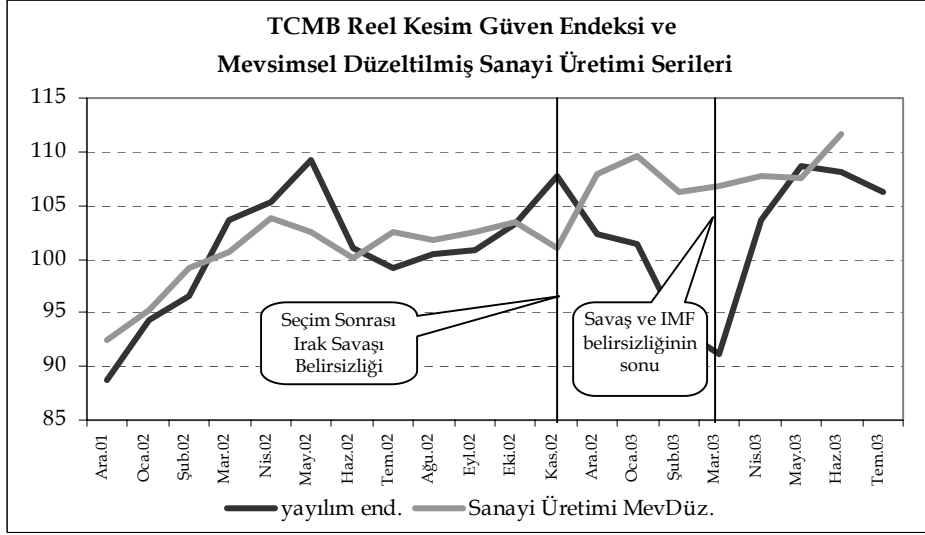
İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranındaki Gelişmeler

(Yüzde)	Ağustos		Puan Değişme	Ocak-Ağustos		Puan Değişme
	2002	2003		2002	2003	
Toplam	76,4	79,1	2,7	75,0	77,6	2,6
-Kamu	86,9	92,1	5,2	82,5	83,7	1,2
-Özel	70,2	71,0	0,8	70,8	73,6	2,8

Kaynak: DİE.

2003 yılının Ocak-Ağustos döneminde kapasite kullanım oranı ise bir önceki yılın aynı dönemine göre 2,6 puan artarak yüzde 77,6 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu gelişmede petrol, ana metal, metal eşya, makine teçhizat ve taşıt araçları sektörlerindeki kapasite kullanım oranlarının yükselmesi etkili olmuştur.

TCMB İktisadi yönelim anketi sonuçlarına göre; 2003 yılı Ağustos ayında, katılımcıların **genel gidişat** konusundaki olumlu değerlendirmelerinin geçen aya göre arttığı ve geçen yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında oldukça iyi bir seviyede olduğu gözlenmektedir. Ayrıca, Merkez Bankası tarafından hesaplanan Reel Kesim Güven Endeksi (MBRKGE), 2003 yılı Ağustos ayında bir önceki aya göre 0,2 puan, bir önceki yılın aynı ayına göre 6,7 puan artarak 107,2 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu sonuç önümüzdeki dönemlerde sanayi üretim endeksi artış hızının devam edeceğine işaret etmektedir.

Kaynak: TCMB.

Merkez Bankasınca hesaplanan, referans seri olarak sanayi üretim endeksinin alan ve sanayi üretim endeksindeki döngüleri yaklaşık 3 dönem önceleyen bileşik öncü göstergeler endeksi, 2003 Ağustos ayında Şubat ayından bu yana gösterdiği artış eğilimini sürdürmüştür. Bileşik öncü göstergeler endeksi Ağustos ayında bir önceki aya göre 0,5 puan artarak 122,8 seviyesine çıkmıştır.

2003 yılı Ağustos ayında, TEFE yüzde 0,2 oranında gerilerken, TÜFE yüzde 0,2 oranında artmıştır. TEFE fiyat artışının negatif ve TÜFE fiyat artış hızının çok düşük gerçekleşmesi yıllık artış oranlarının da sırasıyla yüzde 22,7'ye ve yüzde 24,9'a gerilemesine neden olmuştur. Ağustos ayında Türk lirasındaki değer artışının sürmesi ve mevsimselliğin de etkisiyle gıda ve tarım fiyatlarındaki gerileme TEFE endeksinin gerilemesinde ve TÜFE endeksinin ise çok düşük oranda artmasında belirleyici olmuştur. Ayrıca, diğer sektörlerdeki fiyat artışlarının da geçmiş yıllar Ağustos ayı ortalamalarının altında kaldığı görülmektedir. Diğer yandan kamu fiyat artış hızlarının pozitif gerçekleşmesi TEFE endeksinin daha fazla gerilemesini sınırlandırmıştır.

Fiyat Gelişmeleri (Ağustos 2003)

Yüzde değişme	Aylık		Yıl Sonuna Göre		12 Aylık		12 Aylık Ortalama	
	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003
TEFE-Toplam	2,1	-0,2	18,0	10,7	43,9	22,7	66,3	32,1
Kamu	2,7	1,5	23,6	11,5	41,3	19,4	69,7	32,3
Özel	1,9	-0,8	15,8	10,3	41,8	24,1	35,0	32,0
Tarım	0,9	-4,0	10,6	11,9	50,8	36,8	60,1	40,3
Madencilik	5,6	2,9	34,6	11,8	46,3	15,0	60,3	36,9
İmalat	2,4	1,0	19,8	10,7	42,5	19,8	68,0	30,2
Kamu	2,5	1,6	24,3	13,7	42,7	22,9	69,8	35,8
Özel	2,3	0,7	17,9	9,4	38,6	18,5	31,7	27,8
ENERJİ	2,3	-0,1	16,7	2,7	43,0	9,5	76,6	18,9
TÜFE-Genel(*)	2,2	0,2	16,1	11,7	40,2	24,9	56,6	29,5
Gıda-İçki-Tütün	0,9	-0,9	5,0	12,3	44,5	33,4	64,5	30,8
Giyim ve Ayakkabı	-1,4	-3,0	14,3	5,1	53,2	28,9	61,2	35,4
Konut	2,2	1,2	17,2	11,3	33,9	22,4	49,0	27,4

(*) Tabloda verilen sektörler TÜFE içinde en fazla ağırlığa sahip ilk üç sektör olup, toplam ağırlıkları yüzde 66,6'dır.
Kaynak: DİE.

Çekirdek enflasyon göstergesi olarak takip edilen özel imalat sanayi fiyatlarındaki artış, döviz kuru ve petrol fiyatlarındaki gerilemeye bağlı olarak azalan maliyet baskısıyla Ağustos ayında yüzde 0,7 oranında gerçekleşmiş ve buna paralel olarak özel imalat sanayi yıllık artış oranı gerilemiştir. **Mevsimsel düzeltilmiş verilere göre, Ağustos ayında bir önceki aya göre TEFE yüzde -1,0 oranında gerilemiş (özel imalat sanayi fiyatları yüzde 0,9), TÜFE ise yüzde 0,9 oranında artmıştır.**

TÜFE artış beklentisi, 2003 yılının ilk çeyreğinde fiyat artış hızlarının beklenenin üzerinde gerçekleşmesine bağlı olarak yükselme eğilimine girmiş, ancak Haziran ve Temmuz aylarındaki TÜFE artış hızlarının düşük gerçekleşmesi, beklentileri olumlu etkileyerek **2003 yılı Ağustos ayında yıl sonu TÜFE beklentisinin yüzde 22,4'e gerilemesine yol açmıştır.**

Reel Sektör, Enflasyon ve Kamu Finansmanına İlişkin Göstergeler

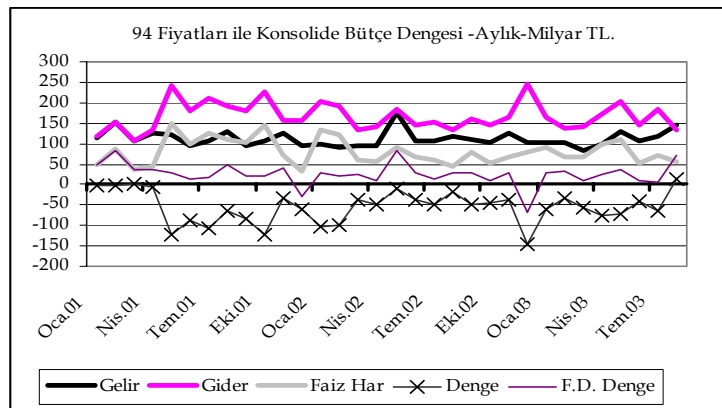
	Tem.	Ağu.	Eyl.	Eki.	Kas.	Ara.	Oca.03	Şub.	Mar.	Nis.	May.	Haz.	Tem.	Ağu.
Sanayi Üretimi (12 aylık % değişme)	12,2	7,0	10,8	12,1	8,4	13,7	15,3	4,3	6,1	3,8	4,8	11,7	11,9	
Toplam Kapasite Kullanım Oranı (%)	77,5	76,4	80,0	80,6	77,1	76,7	75,3	72,2	78,1	75,9	78,6	80,4	80,9	79,1
Özel Sektör Kapasite Kull. Oranı (%)	72,4	69,7	75,3	76,1	75,7	72,1	72,0	67,7	74,4	74,2	76,8	77,0	75,9	71,0
Özel Sektör Kap. Kull. Oranı (mev. Düz. %)	71,9	69,7	75,3	76,1	75,7	72,1	74,5	69,3	75,3	75,0	75,6	75,3	75,5	74,0
Sanayide Genel Gidişat (İyimser-Kötüm.Farkı, %)	7,9	11,7	16,0	27,0	41,4	24,0	14,0	-8,9	-12,9	26,0	36,1	32,5	25,0	26,9
Üretim Bekleyişi (Yukarı-Aşağı Farkı, %)	16,4	14,0	6,0	8,3	16,7	16,2	18,4	15,0	16,2	26,6	24,1	23,6	26,4	25,6
TEFE (Aylık % değişme)	2,7	2,1	3,1	3,1	1,6	2,6	5,6	3,1	3,2	1,8	-0,6	-1,9	-0,5	-0,2
Özel İmalat (Aylık % değişme)	4,1	2,3	2,5	1,8	1,6	2,0	3,6	1,5	1,6	0,7	0,3	0,2	0,5	0,7
TÜFE (Aylık % Değişme)	1,4	2,2	3,5	3,3	2,9	1,6	2,6	2,3	3,1	2,1	1,6	-0,2	-0,4	0,2
TEFE (Aylık % değ., mevsimsel düzeltilmiş)	3,5	3,2	2,5	2,2	1,9	2,9	4,7	2,9	2,3	2,9	-2,0	-0,5	0,2	-1,0
Özel İmalat (Aylık % değ., mev. düzeltilmiş)	4,1	2,7	2,2	1,3	1,7	3,3	3,7	2,4	1,6	-0,1	0,4	-0,2	0,4	0,9
TÜFE (Aylık % değ., mevsim. düzeltilmiş)	2,4	2,8	2,3	1,8	2,4	1,9	2,0	2,5	3,1	2,9	0,9	1,1	0,8	0,9
Yıl Sonu Enflasyon (TÜFE) Bekleyişi (%)	35,7	35,0	34,6	33,4	32,2	31,0	24,8	25,7	27,3	28,0	26,0	25,4	23,8	22,4
Gelecek 12 Aylık Enf. (TÜFE) Bekleyişi (%)	32,2	31,7	30,0	28,5	26,4	24,8	23,6	23,9	24,6	24,7	22,9	21,6	20,2	19,1
Kon. Bütçe Faiz Dışı Dengesi(Katr. TL.)	0,7	1,6	1,8	0,5	1,8	-4,3	2,0	2,2	0,6	1,9	2,6	0,7	0,4	5,0
Kon. Bütçe Toplam Denge (Katrilyon TL.)	-2,7	-1,0	-2,9	-2,7	-2,4	-9,4	-4,2	-2,5	-4,2	-5,5	-5,4	-3,0	-4,6	1,0
İç Borç Stoku (Katrilyon TL.)	130,4	137,1	140,3	144,2	145,3	149,9	155,4	159,4	162,6	170,1	173,9	175,3	179,2	178,9
Kon. Bütçe Dış Borç Stoku (Milyon Dolar)	53,1	55,0	54,6	54,6	55,5	56,6	58,6	57,9	57,1	58,1	60,2	60,0	59,4	59,0

Kaynak: DİE, TCMB, TC Maliye Bakanlığı, BDDK.

2003 yılı Ocak-Ağustos dönemi itibariyle konsolide bütçe faiz dışı fazlası 15,5 katrilyon lira, konsolide bütçe açığı ise 28,4 katrilyon lira olarak gerçekleşmiştir. 2003 yılı Ocak-Ağustos döneminde faiz dışı harcamalar bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 34,3 oranında artarak 48,1 katrilyon liraya ulaşmıştır. Söz konusu artışta, personel giderlerindeki ve sosyal güvenlik kuruluşlarına yönelik transfer harcamalarındaki artışlar belirleyici olmuştur.

2003 Ocak-Ağustos döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre, yatırım harcamaları yüzde 9,5 oranında gerilerken, faiz harcamalarının artış hızı yüzde 27,2 oranında gerçekleşmiştir. Böylece söz konusu dönemde toplam harcamalardaki artış yüzde 30,8 oranında gerçekleşmiştir.

2003 yılı Ocak-Ağustos dönemi konsolide bütçe gelirleri bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 30,6 oranında artarak 63,6 katrilyon liraya ulaşmıştır. Bu gelişmede bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 46,1 oranında artan vergi gelirleri (53,3 katrilyon lira) belirleyici olmuştur.

Ağustos ayı itibariyle Bütçe performansı değerlendirildiğinde söz konusu ayda toplam harcamaların bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 20,4 oranında artarak 9,5 katrilyon lira, gelirlerin ise yüzde 52,3 oranında bir artışla 10,4 katrilyon lira olarak gerçekleştiği görülmektedir. Böylece 2003 yılı Ağustos ayında konsolide bütçe dengesi 953 trilyon lira, faiz dışı konsolide bütçe dengesi ise 5 katrilyon lira seviyesinde gerçekleşmiştir. Ağustos ayında konsolide bütçe gelirlerinin yüksek oranlı artışında Kurumlar Vergisi Kanunu'na göre alınan Geçici Vergi kaleminin yılın ikinci üç aylık dönemi için tahsil edilen kısmı belirleyici olmuştur. Ayrıca, Ağustos ayında Emekli Sandığına yapılan ödemelerde gözlenen azalma sonucu sosyal güvenlik kuruluşlarına yönelik transfer harcamalarının sınırlandırılması, giderlerin de azalmasına neden olmuştur.

Konsolide Bütçe Dengesi

(Trilyon TL)	Ocak-Ağustos			Ağustos		
	2002	2003	% Değ.	2002	2003	% Değ.
Harcamalar	70.392	92.091	30,8	7.878	9.482	20,4
Faiz Hariç Harcama	35.833	48.123	34,3	5.275	5.399	2,4
I. Personel	14.474	19.443	34,3	1.771	2.362	33,4
II. Diğer Cari	3.348	3.485	4,1	603	527	-12,6
III. Yatırım	2.870	2.598	-9,5	593	499	-15,9
IV. Transfer	49.699	66.565	33,9	4.910	6.094	24,1
1. Borç Faizi	34.559	43.968	27,2	2.603	4.083	56,9
2. Diğerleri	15.140	22.597	49,3	2.307	2.011	-12,8
Gelirler	48.749	63.648	30,6	6.854	10.435	52,3
I. Vergi Gelirleri	36.481	53.292	46,1	6.018	9.236	53,5
II. Vergi Dışı Nor.Gel.	8.195	6.085	-25,7	533	1.041	95,4
III. Özel Gel. + Fonlar	3.339	3.010	-9,9	226	91	-59,7
IV. Katma Bütçe Gel.	734	1.261	71,8	76	67	-12,2
Bütçe Dengesi	-21.643	-28.443	31,4	-1.024	953	
Faiz Dışı Denge	12.916	15.525	20,2	1.579	5.036	219,0
<i>Faiz Dışı Denge (IMF Tanımı)</i>	<i>7.194</i>	<i>13.454</i>	<i>87,0</i>	<i>1.560</i>	<i>5.134</i>	<i>229,2</i>

Kaynak: TC Maliye Bakanlığı.

2003 yılı Ağustos ayında Hazine ihale yöntemiyle toplam nominal 12,2 katrilyon lira (net 9,7 katrilyon lira) tutarında nakit iç borçlanma gerçekleştirmiştir. Ayrıca, Hazine, Piyasa Yapıcılığı Sistemi çerçevesinde, Ağustos ayında 21,9 trilyon lira tutarında senet ihracı ve 18,9 trilyon tutarında senet geri alarak değişim ile ihraçlar gerçekleştirmiştir. Hazine, Ağustos ayı için daha önce açıklanmış olduğu 8,9 katrilyon liralık iç borçlanma öngörüsünün üzerinde borçlanmıştır.

Hazine Ödeme Programı

Katrilyon TL			Eylül 2003
Ödemeler	9,0	Finansman	9,0
-İç Borç Servisi	8,4	Piyasadan İç Borçlanma	6,1
Anapara	6,0	-Referans Bono İhalesi	1,2
Faiz	2,4	-İhale Yoluyla İç Borçlanma	4,9
-Dış Borç Servisi	0,6	Diğer Finansman	2,9
Anapara	0,4	-Kasa Kullanımı	2,1
Faiz	0,2	-Diğer	0,7

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı.

İç borç stoku 2003 yılı Ağustos ayı itibariyle 178,9 katrilyon lira olarak gerçekleşmiştir. Stoktaki bir önceki aya göre 324 trilyon liralık azalış, Ağustos ayı içerisinde yapılan toplam 8,7 katrilyon liralık anapara ödemesine karşılık, gerçekleştirilen 9,7 katrilyon liralık borçlanma ile ilgili dönemde oluşan 1,3 katrilyon liralık kur azalışından kaynaklanmaktadır. Ağustos ayı itibariyle toplam iç borç stokunun 120,4 katrilyon lirası nakit, 58,5 katrilyon lirası ise nakit dışı devlet iç borçlanma senetlerinden oluşmaktadır. Ayrıca, iç borç stokunun 61,8 katrilyon lirası sabit getirili, 71,3 katrilyon lirası değişken faizli, 45,8 katrilyon lirası ise döviz cinsi ve dövize endeksli (8,5 katrilyon lirası IMF kredisi olmak üzere) borçlanma senetleridir. İç borç stoku TL ve döviz ve dövize endeksli kağıtlar bazında incelendiğinde, TL cinsinden borçlar Ağustos ayı itibariyle 2002 yıl sonuna göre yüzde 30,9 ve Temmuz ayına göre yüzde 0,4 oranında artarken, döviz ve dövize endeksli borçlar aynı dönemler itibariyle yüzde 11,6 ve yüzde 0,1 oranında artış göstermiştir.

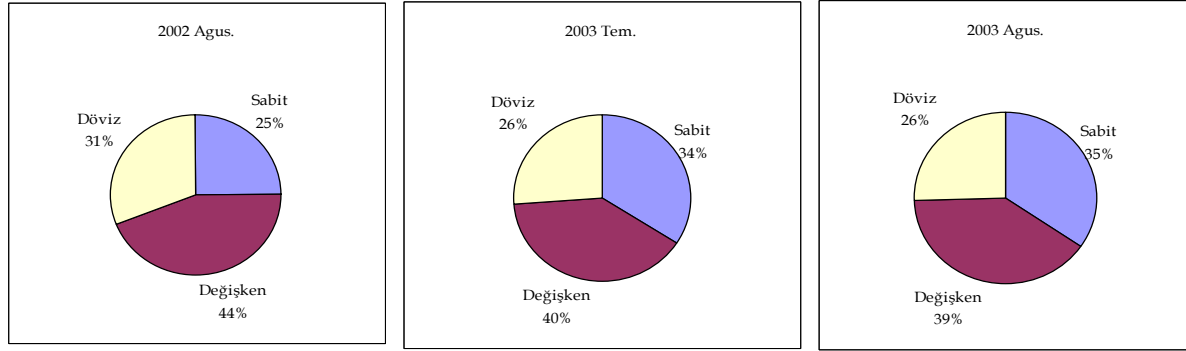
İç Borç Stoku (Trilyon TL)

	Devlet Tahvili			Hazine Bonosu			Toplam		Nakit Borç Stok/ Toplam Borç Stoku	Vadeye Kalan Ay
	Toplam	Nakit	Nakit Dışı	Toplam	Nakit	Nakit Dışı	(Trilyon TL)	(Milyon \$)		
Ocak.02	107.865	41.959	65.906	20.275	19.495	780	128.140	97,7	48,0	43,8
Mart.02	98.880	38.317	60.563	21.419	20.636	783	120.299	89,5	49,0	42,1
Haz.02	98.819	41.440	57.379	28.011	27.845	166	126.830	80,0	54,6	38,2
Eyl.02	105.401	44.962	60.439	34.889	34.889	0	140.290	84,6	56,9	35,4
Ara.02	112.850	52.251	60.599	37.020	37.020	0	149.870	91,0	59,6	32,1
Ocak.03	119.909	59.964	59.945	35.450	35.450	0	155.359	94,5	61,4	30,9
Şub.03	121.335	61.083	60.252	38.077	38.077	0	159.412	99,9	62,2	29,8
Mar.03	124.952	63.844	61.108	37.606	37.606	0	162.558	95,2	62,4	29,0
Nis.03	129.227	70.636	58.591	40.861	40.861	0	170.088	104,5	65,6	29,4
May.03	134.688	75.915	58.773	39.273	39.273	0	173.961	121,3	66,2	28,4
Haz.03	135.872	77.266	58.606	39.398	39.398	0	175.270	123,3	66,6	28,0
Tem.03	142.584	83.894	58.689	36.645	36.645	0	179.230	126,6	67,3	27,1
Ağu. 03	145.506	87.022	58.484	33.399	33.399	0	178.906	128,5	67,3	26,5

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, BDDK.

2003 yılı Ağustos ayı itibariyle, 2002 yıl sonunda yüzde 59,6 olan nakit borç stokunun toplam iç borç stokuna oranı yüzde 67,3'e yükselmiştir. Böylece, nakit dışı borç stokunun toplam içindeki payı da yedi puan azalarak yüzde 32,7'ye gerilemiştir.

Grafik: İç Borç Stokunun Döviz ve Faiz Yapısı (%)

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, BDDK

Ağustos ayında değişken faizli tahvillerin ve döviz cinsi veya döviz endeksli kağıtların toplam stok içindeki payı bir önceki aya göre azalırken, döviz kurundaki azalışın ve piyasa oyuncularının TL cinsinden sabit getirili kağıtlara yönelmesinin etkisiyle sabit getirili kağıtların toplam stok içindeki payı bir önceki aya göre 0,5 puan artarak yüzde 34,6'ya yükselmiştir.

Toplam Devlet İç Borçlanma Senetlerinin (DİBS) alıcılara göre dağılımı incelendiğinde; Ağustos ayı sonu itibariyle bankaların yüzde 45,6, banka dışı kesimin yüzde 32,4, Merkez Bankasının yüzde 14,5 Çalışanları Tasarrufa Teşvik Fonunun yüzde 7,4 oranında paya sahip olduğu görülmektedir. 2002 sonuna göre değerlendirildiğinde Ocak-Ağustos döneminde bankaların ve Merkez Bankasının elinde bulundurduğu DİBS'lerin payı azalırken banka dışı kesimin payındaki artış dikkat çekmektedir. Diğer taraftan yurtiçi yerleşikler tarafından alınan önemli miktardaki Hazine tarafından yurtdışında ihraç edilmiş olan eurobondların da iç borç haline dönüştüğü dikkate alındığında (son bölümde bu senetlerle ilgili veriler yer almaktadır) banka dışı kesimin elinde bulunan kamu borçlanma senetlerindeki artışın daha yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır.

Türkiye'de Toplam DİBS Stokunun Nihai Alıcılara Göre Dağılımı

(Trilyon TL)	Aralık 02	Ocak 03	Şub.03	Mart 03	Nis.03	May.03	Haz.03	Tem.03	Ağu.03
TCMB (net)	19.9	19.3	19.0	18.9	18.4	16.4	16.2	14.9	14.5
Türk Lirası Cinsinden	19.9	19.3	19.0	18.9	18.4	16.4	16.1	14.9	14.5
- Dövizle Endeksli Senetler	6.3	6.1	5.8	5.9	5.4	5.0	4.8	4.6	4.4
BANKALAR	47.6	46.4	46.1	45.7	43.6	44.0	44.3	45.8	45.6
Türk Lirası Cinsinden	30.7	30.4	31.1	30.0	29.4	30.9	31.9	34.9	35.1
Yabancı Para Cinsinden	16.9	16.0	15.0	15.7	14.2	13.1	12.4	10.8	10.5
BANKA DIŞI KESİM	25.7	26.6	27.4	28.2	29.6	31.5	31.6	31.8	32.4
Türk Lirası Cinsinden	23.2	23.8	24.6	25.0	26.6	28.6	29.1	29.5	30.3
- Gerçek ve Tüzel Kişiler	18.9	19.3	19.7	20.9	22.1	23.2	23.5	23.9	24.1
- İşsizlik Sigorta Fonu*	2.2	2.8	2.8	3.1	3.0	2.8	3.1	3.0	3.0
- MKYF	3.0	3.2	3.6	3.3	3.6	4.3	4.4	4.4	4.6
- Y.dışı Yerleşikler	1.3	1.3	1.3	0.7	0.9	1.1	1.1	1.2	1.5
Yabancı Para Cinsinden	2.5	2.8	2.9	3.2	3.0	2.9	2.6	2.3	2.1
- Gerçek Kişiler	2.4	2.7	2.7	3.0	2.9	2.8	2.4	2.2	2.1
ÇİTİH *	6.8	7.7	7.5	7.2	8.4	8.1	7.9	7.6	7.4
TOPLAM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* Ağustos 2003 verisi tahmini.

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, BDDK.

Dış Denge: 2003 yılı Temmuz ayında ihracat bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 32 oranında artarak 4,1 milyar dolara, ithalat yüzde 34,6 oranında artarak 6,2 milyar dolara yükselmiştir. Böylece, 2003 yılı Ocak-Temmuz döneminde ihracat, Türk Lirasının yabancı paralar karşısında reel olarak değer kazanmasına devam etmesine karşın, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 30,7 oranında artarak 25,5 milyar dolara, ithalat ise ekonomik aktivitedeki görece canlanma ve kur avantajının etkisi ile yüzde 33,7 oranında artarak 36,6 milyar dolara yükselmiştir. 2003 yılının ilk yedi ayında dış ticaret açığı 11 milyar dolar, ihracatın ithalatı karşılama oranı ise yüzde 69,7 olarak gerçekleşmiştir.

Dış Ticaret Dengesi

Milyon Dolar	Temmuz			Ocak-Temmuz		
	2002	2003	Değişim %	2002	2003	Değişim %
İhracat	3.093	4.081	32,0	19.516	25.513	30,7
İthalat	4.592	6.183	34,6	27.388	36.607	33,7
Dış Ticaret Açığı	-1.499	-2.102	40,2	-7.872	-11.094	40,9
Karşılama Oranı %	67,3	66,0		71,3	69,7	

Kaynak: DİE.

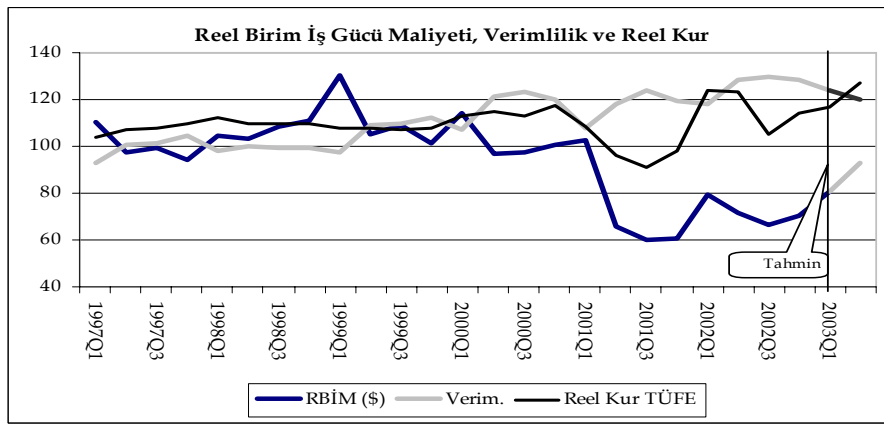
Cari işlemler dengesi mal ve hizmet dengesindeki nispi iyileşmeye karşın ithalattaki artışın olumsuz etkisine bağlı olarak Temmuz ayında 464 milyon dolar açık vermiştir. Böylece, 2002 yılının Ocak-Temmuz döneminde 1,3 milyar dolar olan cari işlemler dengesi açığı, 2003 yılının aynı döneminde 4,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. İthalde alınan KDV verileri, ithalattaki artış eğiliminin Ağustos ayında da devam ettiğini göstermektedir.

Cari İşlemler Dengesi

Milyon Dolar	Ocak-Temmuz		Temmuz	
	2002	2003	2002	2003
Cari İşlemler Dengesi	-1.306	-4.544	67	-31
-Dış Ticaret Dengesi	-4.100	-6.943	-950	-460
-Hizmetler Dengesi	3.398	3.684	998	337
-Yatırım Geliri Dengesi	-2.524	-3.254	-283	-227
-Cari Transferler	1.920	1.969	302	319

Kaynak: TCMB.

2001 yılının Ekim ayından itibaren gözlenmekte olan Türk Lirasının yabancı paralar karşısında reel değer kazanma eğilimine karşın, ihracat hacrimizde de belirgin bir artış eğilimi gözlenmektedir. İhracat artışındaki bu sürekliliğin nedenleri ve mevcut kur seviyesinin rekabet gücümüz üzerindeki etkilerini görebilmek amacıyla, DİE imalat sanayi verilerinden yararlanarak EDD bünyesinde bir "Reel Birim İş Gücü Maliyeti Endeksi" hesaplanmaktadır. Bu çerçevede, özellikle 2001 yılında TL'nin yabancı paralar karşısındaki hızlı değer kaybı, reel birim iş gücü maliyetlerinin uluslararası ölçekte belirgin bir biçimde gerilemesine neden olmuştur. Ayrıca, bu dönemde yurt içi talepte yaşanan keskin daralma, ihraç edilebilir bir fazla oluşmasına neden olmuş ve bu durum ihracat performansına olumlu yansımıştır. 2002 yılından itibaren bir büyüme eğilimine giren Türkiye ekonomisi, Türk Lirasının reel olarak değer kazanmaya başlamasına karşın ihracat artış hızını devam ettirmiştir. Bu gelişmede, yurt dışı pazar talep gelişmelerinin yanı sıra Türkiye'de dolar bazında reel birim iş gücü maliyetlerinin düşük seviyesini korumasının da etkili olduğu görülmektedir. Ancak, 2003 yılı birinci çeyreği itibariyle, bu etkinin daha önceki tahminlerimiz doğrultusunda azalma eğilimine girdiği görülmektedir. 2003 yılının ikinci çeyreğine ilişkin tahminlerimiz ise bu eğilimin güçlenmekte olduğu yönündedir.

Ayrıca, reel birim iş gücü maliyetinin düşük seviyelerde gerçekleşiyor olmasında imalat sanayinde artan kısmi verimliliğin önemli etkisi söz konusudur. Kriz dönemi sonrası artmış olan işsizlik nedeniyle, firmaların kayıt dışı istihdama yönelmesi sonucu, istatistiklere yansıyan kayıtlı "çalışan sayısı" ve/veya "çalışılan saat" verileri değişmezken sanayi üretiminin artması, sanayide kısmi verimliliği fiktif olarak artırmaktadır. Böylece mevcut verilerle hesaplanan birim iş gücü maliyeti gerçek seviyesinin altında gerçekleşmektedir. Bu kapsamda, kaybolan kur avantajına karşın, yüksek ihracat performansının ardında yer alan unsurlardan bir diğeri olan reel birim iş gücü maliyeti avantajının yaşanan krizin iş gücü piyasası üzerindeki etkilerinin azalması ile daha hızlı erimesi beklenmektedir.

2003 yılı Temmuz ayında sermaye ve finans hesapları dengesi 88 milyon dolar açık vermiş ve böylece yılın Ocak-Temmuz döneminde sermaye ve finans hesapları fazlası 2,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde yabancıların yurt içinde yaptıkları doğrudan yatırımlar 261 milyon dolar olurken, yurt içi yerleşiklerin yurt dışında yaptıkları doğrudan yatırımlar 239 milyon dolar olmuş ve net doğrudan yatırım 22 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Sermaye ve Finans Hesabı

Milyon Dolar	Ocak-Temmuz		Temmuz	
	2002	2003	2002	2003
Sermaye ve Finans Hesabı	2.198	2.457	-185	1147
Doğrudan Yatırımlar	401	22	-5	6
Portföy Yatırımları	-770	618	24	1108
Diğer Yatırımlar	5.984	2.833	824	2042
Rezerv	-3.417	-1.016	-1028	-2009
Net hata Noksan	-892	2.087	118	-1116
<i>Kısa Vadeli Sermaye Hareketleri</i>	<i>-353</i>	<i>3.746</i>	<i>-625</i>	<i>530</i>
<i>Uzun Vade Sermaye Hareketleri</i>	<i>1.114</i>	<i>-1.158</i>	<i>297</i>	<i>174</i>
<i>IMF Kredisi</i>	<i>5.223</i>	<i>245</i>	<i>1.152</i>	<i>-63</i>

Kaynak: TCMB.

Yılın ilk yarısında Irak Savaşı nedeniyle yaşanan belirsizlikler portföy yatırımlarının gelişiminde belirleyici rol oynamıştır. Özellikle portföy yatırımlarında Mart ayında gerçekleşen 802 milyon dolar tutarındaki çıkışın ardından, ekonomideki olumlu gelişmelere bağlı olarak Mayıs ayında 592 milyon dolar, Haziran ayında da (gerek Hazine'nin yurt dışı piyasalara eurobond ihraç etmesi, gerekse yabancıların DİBS alımları sonucu) 635 milyon dolar tutarında girişler gerçekleşmiştir. Temmuz ayında yaşanan 242 milyon dolar tutarındaki çıkışı, Ocak-Temmuz döneminde net portföy yatırımlarının 618 milyon dolar olarak gerçekleşmesine neden olmuştur. Haziran ayında gerçekleştirilen 1,6 milyar dolar tutarındaki ihraç ile Hazine'nin yılın Ocak-Temmuz dönemindeki tahvil ihracı 4 milyar dolara ulaşırken, Temmuz ayındaki 578 milyon dolar tutarındaki geri ödeme ile bu dönemdeki toplam 3,1 milyar dolarlık geri ödemede bulunması sonucunda net tahvil ihracı yılın Ocak-Temmuz döneminde 930 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Ocak-Temmuz dönemi itibariyle yurt içinde yerleşik bankaların yurt dışında menkul kıymet alımlarına bağlı olarak net 177 milyon dolar tutarında sermaye çıkışı gerçekleşmiştir.

Temmuz ayı itibariyle diğer yatırım hareketleri incelendiğinde; bankaların Mart ayında 2 milyar dolar azalttıkları yurt dışındaki döviz varlıklarını Temmuz ayında 869 milyon dolar arttırdıkları görülmektedir. Ayrıca, bankalar, Temmuz ayında yurt dışından 78 milyon dolar tutarında kredi kullanmışlardır. Bankaların yurt dışından kullandıkları kısa vadeli kredilerin bir önceki yıl sonundan bu yana nete artmaya başlamasına karşın, Nisan ayında 183 milyon dolar, Mayıs ayında 776 milyon dolar ve Haziran ayında 99 milyon dolarlık net geri ödeme yapması sonucunda yılın ilk yarısında kredi kullanımı net -357 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Temmuz ayında ise net 630 milyon dolarlık kredi kullanımı sağlanmasıyla yılın Ocak-Temmuz döneminde net kredi kullanımı 272 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu dönemde bankalar uzun vadeli kredilerde ise net -512 milyon dolar ile geri ödeyici olmuşlardır. Ayrıca, yılın ilk yarısında, resmi rezervler, Ocak, Mayıs, Haziran ve Temmuz aylarındaki, sırasıyla 2 milyar, 633 milyon dolar, 481 milyon dolar ve 483 milyon dolar tutarındaki artışlar sonucunda 1 milyar dolar artış kaydetmiştir.

Irak'ta savaş olasılığının artması ve Hükümet-IMF ilişkilerinde Aralık ayının ikinci yarısında yaşanan belirsizlik sonucu TL 2003 yılı Ocak ayında yabancı paralar karşısında değer kaybetmiştir. Ancak, Şubat ayından itibaren doların uluslararası piyasalarda zayıflamasının TL yatırım araçlarına olan talebi artırmasının da etkisiyle, dolar TL karşısında nominal olarak gerilemeye başlamıştır. Nitekim, Merkez Bankası tarafından hesaplanan reel kur endekslerine göre **Ağustos ayında TL reel olarak, TEFE bazında yüzde 1,1, TÜFE bazında yüzde 1,4 oranında değer kazanmıştır.** Böylece yıl başından beri TL reel olarak TEFE bazında yüzde 15,8, TÜFE bazında ise yüzde 17,3 oranında değer kazanmıştır.

Dış Dengeye İlişkin Göstergeler

(Milyar Dolar)	Haz.	Tem.	Ağu.	Eyl.	Eki.	Kas.	Ara.	Oca.03	Şub.	Mar.	Nis.	May.	Haz.	Tem.
İhracat	2,8	3,1	3,0	3,2	3,5	3,5	3,1	3,5	2,9	4,0	3,7	3,9	3,7	4,1
İhracat (12 Aylık % Değişme)	8,0	24,4	14,9	23,7	24,2	23,8	14,9	33,8	22,3	36,2	32,5	30,7	35,4	32,0
İthalat	3,9	4,6	4,4	4,5	4,8	4,9	5,2	4,4	4,1	5,7	5,3	5,5	5,6	6,2
İthalat (12 Aylık % Değişme)	19,0	33,6	26,8	30,8	42,6	38,3	52,3	29,3	36,6	45,1	24,7	28,1	43,4	34,6
Cari işlemler Dengesi	0,1	0,0	0,4	0,5	0,4	-0,3	-1,5	0,1	-1,2	-1,0	-0,8	-0,6	-0,5	-0,5
Sermaye ve Finans Hesapları Deng.	0,2	0,0	-0,4	-0,7	0,3	0,4	0,0	1,2	2,3	0,7	0,0	-1,1	-0,6	-0,1
Portföy Yatırımları	-0,6	0,0	-0,1	-0,3	0,6	-0,1	0,1	1,1	-0,4	-0,8	-0,3	0,6	0,6	-0,2
Net Hata ve Noksan	-0,3	0,0	0,1	0,2	-0,7	-0,1	1,4	-1,1	-1,1	0,3	0,7	1,6	1,1	0,6
Resmi Rezervlerdeki Değ. (+ Azalış)	0,3	-1,0	-1,8	0,0	-0,5	-0,3	-0,1	-2,0	1,6	1,1	-0,1	-0,6	-0,5	-0,5
MB Reel Kur End. (95=100, TEFE)	118,9	107,6	112,2	115,2	119,0	123,7	125,4	119,2	122,6	123,5	127,9	135,8	140,5	144,9
MB Reel Kur End. (95=100, TÜFE)	110,8	101,3	105,7	108,0	111,2	114,3	117,0	113,6	117,6	118,5	123,1	128,0	130,2	134,0

Kaynak: TCMB, DİE.

3.2 Finansal Piyasalardaki Gelişmeler

3.2.1. Para Politikası ve Merkez Bankası Bilançosu

Merkez Bankası para politikası uygulamalarında son dönemde yaşanan gelişmeler şu şekilde özetlenebilir;

Ağustos ayında Para Tabanında 336 trilyon lira civarında bir artış gerçekleşmiştir. Bu gelişmede Türk Lirası zorunlu karşılıklarda ve bankaların Merkez Bankası nezdinde tuttıkları serbest tevdiat hesabında yaşanan artışlar belirleyici olmuştur.

Merkez Bankası Net Dış Varlıklar kalemi Ağustos ayında bir önceki aya göre 1,6 milyar dolar artarak 4,1 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Net Dış Varlıkları oluşturan alt kalemler incelendiğinde Brüt Döviz Rezervleri Ağustos ayı içerisinde yaklaşık 800 milyon dolar artarken, Dresdner hesaplarının da içinde yer aldığı "Diğer" kalemi ise 600 milyon dolara yakın gerileme göstermiştir.

Ağustos ayında Net İç Varlıklar yaklaşık 2 katrilyon lira gerileme göstermiştir. Bu dönemde Hazine borçları kalemi yaklaşık 900 trilyon, diğer kalemler hesabı ise 1,2 katrilyon lira azalma gösterirken, döviz olarak takip edilen mevduat 2,6 katrilyon lira artış göstermiştir. Ayrıca Merkez Bankası'nın açık piyasa işlemlerinden borçları da Ağustos ayında 300 trilyon lira civarında azalmıştır.

Kısa vadeli faiz oranları düşürülerek yüzde 35'den 32'ye indirilmiştir. Merkez Bankası 6 Ağustos tarihinde Temmuz ayı enflasyon verilerinde yaşanan iyileşmelere bağlı olarak kısa vadeli faiz kotasyonlarında indirim gitmiş ve gecelik borçlanma faiz oranlarını yüzde 35'den yüzde 32'ye, gecelik borç verme faiz oranlarını ise yüzde 41'den yüzde 38'e indirmiştir. Geç Likidite Penceresi çerçevesindeki gecelik borç verme faiz oranları da yüzde 46'dan yüzde 43'e düşürülmüştür. Merkez Bankası Eylül ayı içerisinde enflasyon verilerinin açıklanmasının ardından kısa vadeli faiz oranlarında 3 puanlık bir kotasyon indirimine gitmiş ve gecelik faiz oranları yüzde 29'a çekilmiştir.

Merkez Bankası 19 Ağustos'ta, bankaların Türk Lirası mevduat faiz oranlarında bir yılı aşkın süredir yaşanan düşüşler ve kısa vadeli faiz oranlarında yaşanan gerilemelere bağlı olarak Türk Lirası zorunlu karşılıklara uygulanan faiz oranını 2 puan azaltarak yüzde 23'e indirmiştir. Diğer taraftan Merkez Bankası kredi mektuplu döviz tevdiat ve süper döviz hesaplarına uygulanan faiz oranlarında da vade ve türüne göre çeşitli indirimlere gitmiştir.

Merkez Bankası, piyasadaki fazla Türk Lirası'nı sterilize etmeyi amaçlayan 1 ay vadeli 100 trilyon lira ile sınırlı depo alım ihalelerine Ağustos ayı boyunca haftada iki gün olmak üzere devam etmiştir. Söz konusu ihalelere mevcut koşullarla Eylül ayı boyunca da devam edileceği açıklanmıştır.

Mayıs ayında tekrar başlanan döviz alım ihaleleri, günlük 50 milyon dolar tutarındaki ihalelerle Ağustos ayı boyunca da devam etmiştir. Ağustos ayı içerisinde düzenlenen döviz alım ihalelerinde toplam 3.101 milyon dolarlık alım gerçekleştirilmiştir. Merkez Bankası'nın Mayıs - Temmuz aylarında yaptığı aşırı dalgalanmayı önlemeye yönelik 4 adet doğrudan döviz alım müdahalesinde aldığı 2.083 milyon ABD doları ile birlikte, Mayıs - Ağustos döneminde Merkez Bankası'nca alımı yapılan toplam döviz tutarı 5.093 milyon ABD dolarına ulaşmıştır. Merkez Bankası Eylül ayının başında günlük alım tutarını 40 milyon dolar seviyesine indirmiş ve 20 milyon dolar tutarında opsiyonlu alım uygulamasını başlatmıştır. Daha sonra bu tutarlar Eylül ayı içerisinde 50 milyon dolar ve 25 milyon dolara yükseltilmiştir.

TCMB Bilançosuna İlişkin Göstergeler

(Katrilyon TL.)	23	27	25	29	27	Ocak	28	28	25	30	27	25	29
	Ağus	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	2003	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haz.	Tem.	Ağu.
Para Tabanı	9,5	10,1	10,6	11,7	10,4	11,1	11,6	11,9	12,0	12,3	12,6	13,6	14,0
Net Dış Varlıklar (Milyar Dolar)	1,4	1,3	1,9	1,9	1,5	3,7	2,0	1,2	1,4	1,5	1,9	2,5	4,1
Net İç Varlıklar	7,2	7,9	7,5	8,8	7,9	5,1	8,4	9,9	9,9	10,1	9,9	10,1	8,1
-Açık Piyasa İşlemleri	-6,4	-7,2	-7,7	-7,3	-8,5	-10,6	-8,8	-9,9	-8,3	-6,1	-6,4	-8,2	-8,0

Kaynak: TCMB.

3.2.1 Faiz Oranları:

Makro ekonomik göstergelerde ve beklentilerde gözlenen olumlu gelişmelerin etkisiyle Merkez Bankası'nın kısa vadeli faiz oranlarında gerçekleştirdiği indirim piyasalardaki kısa vadeli faiz

oranlarının da gerilemesine sebep olmuştur. İMKB bünyesinde yer alan Repo-Ters Repo Pazarında yapılan gecelik repo işlemlerinin faiz oranları Ağustos ayı ortalaması bir önceki aya göre 4,1 puan gerileme göstererek yüzde 32,3 olurken, Takasbank interbank para piyasasında yapılan işlemlerde ortalama faiz oranı da bir önceki aya göre 4,4 puan düşüyle yüzde 31,4 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Faiz oranlarında yaşanan düşüş ve Hazine'nin Ağustos ayı içerisinde düzenlediği ihalelerde rahat borçlanması DİBS ihale faiz oranlarının gerilemesine neden olmuş ve Temmuz ayında yüzde 46,1 olan DİBS ihaleleri ortalama bileşik faiz oranı Ağustos ayında 6,1 puan düşüş ile yüzde 40 seviyesinde gerçekleşmiştir. İMKB DİBS ikincil piyasasında yaşanan gerileme ise artan işlem hacmine bağlı olarak daha yüksek olmuş ve ortalama bileşik faiz oranı bir önceki aya göre 7,1 puan düşerek yüzde 40,2 seviyesine gerilemiştir.

Yaşanan gelişmeler faiz beklentilerinin de gerilemesine neden olmuştur. Merkez Bankası'nın gerçekleştirdiği beklenti anketlerinde cari ay DİBS ihale faiz oranlarında 3,3 puan gerileme yaşanırken, yıl sonu DİBS ihale faiz oranları ve yıl sonu gecelik faiz oranları tahminleri ise yüzde 32'ye gerilemiştir.

Faiz Oranları (%)

	Ağus.	Eyl.	Eki.	Kas.	Ara.	Oca.03	Şub.	Mar.	Nis.	May.	Haz.	Tem.	Ağus.
TCMB İnterbank Faiz Oranı (O/N) (Basit)	46,2	46,0	46,0	44,6	44,0	44,0	44,0	44,0	43,5	41,0	38,3	36,4	32,0
İMKB Repo (Basit)	46,2	45,9	45,9	44,6	44,0	44,0	44,0	44,0	43,4	41,1	38,3	36,4	32,3
Takasbank O/N (Basit)	44,3	44,1	43,8	42,1	41,6	41,5	41,6	41,5	41,4	40,2	37,6	35,8	31,4
TRLİbor O/N	47,2	47,1	47,2	45,8	45,0	45,0	45,0	45,7	45,3	43,7	41,1	39,3	34,0
1 Ay Vadeli Mevduat (Basit)	48,7	48,8	48,8	45,6	45,2	45,4	45,5	45,6	44,8	41,9	39,6	37,8	-
İMKB DİBS Piyasası (Ortalama, Bileşik)	54,9	57,3	56,0	53,4	51,2	54,3	53,8	58,3	56,1	49,0	46,6	47,3	40,2
DİBS İhale(Ortalama Bileşik)	64,2	62,2	64,4	52,9	49,8	56,8	55,3	59,9	57,4	51,1	46,0	46,1	40,0
Cari Ay Hazine İhalesi Faiz Or.Beklentisi (%)	59,0	60,0	57,0	48,0	47,1	51,2	49,2	55,3	50,5	43,4	39,2	37,3	34,0
Yıl Sonu Hazine İhale Faiz Or.Beklentisi (%)	53,0	53,4	52,6	46,6	47,1	39,2	39,8	43,8	42,4	38,8	36,3	34,5	32,0
Yıl Sonu O/N Faizi Beklentisi (%)	42,1	42,3	42,7	41,2	44,0	33,9	34,1	36,7	36,8	34,5	32,9	35,0	32,0

Kaynak: TCMB, Reuters.

3.2.2 Hisse Senedi Fiyatları

Piyasalarda oluşan iyimser hava ve yatırımcıların alternatif yatırım araçlarındaki getirinin azalmasına bağlı olarak artan talebinin etkisi ile İMKB hisse senedi piyasasında hisse senedi fiyatları Ağustos ayında artış göstermiş ve İMKB Ulusal 100 endeksi aylık ortalamalara göre bir önceki aya göre yüzde 9,6 oranında artarak 10.825 puan seviyesinde gerçekleşmiştir. Ayrıca İMKB Ulusal 100 endeksi ay içerisinde 12.001 puanlık seviyesi ile bu yıl içerisindeki en yüksek değerine ulaşmıştır.

Sektörler itibariyle hisse senetleri piyasasındaki gelişmeler değerlendirildiğinde, Ağustos ayında ay sonu değerlerine göre finansal kuruluşlar sektörü yüzde 34,3 oranında yüksek bir artış gösterirken, savunma, sigorta, kimya ve yatırım ortaklıkları sektörleri iyi performans sergileyen diğer sektörler olmuştur. Turizm ve tekstil sektörleri ise ay sonu değerlerine göre gerileme göstermiştir.

İMKB - Ulusal 100 Endeksi

	Tem.02	Ağu.	Eyl.	Eki.	Kas.	Ara.	Oca.03	Şub.	Mart	Nis.	May.	Haz.	Tem.	Ağus.
Aylık Ortalama Endeks(TL)	9.662	9.987	9.224	9.554	12.796	11.799	10.526	11.301	10.097	10.915	10.873	10.925	10.597	11.614
Ay Sonu Endeks (TL)	10.236	9.547	8.842	10.252	13.300	10.370	11.032	11.574	9.475	11.510	11.381	10.884	10.572	11.612
Aylık Ortalama Endeks(\$)	340,1	356,2	326,7	337,6	467,2	434,1	370,3	380,9	355,0	392,7	427,2	448,5	441,7	484,5
Ay Sonu Endeks (\$)	353,1	342,9	312,0	359,1	504,5	467,2	392,8	424,3	324,5	427,6	466,8	450,3	436,1	485,5

Kaynak: İMKB.

4 Bankacılık Sektöründe Yaşanan Gelişmeler ²

4.1 Genel Değerlendirme

Bankacılık sistemi aktif toplamı TL bazında 2003 yılı Temmuz ayında 2002 yıl sonuna göre yüzde 1,2 oranında artarak 215,2 katrilyon liraya ulaşırken, dolar bazında kurdaki gerilemenin etkisiyle yüzde 16,3 oranında artarak 151,4 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Bankacılık sistemi aktif toplamının GSYİH'ya oranı ise döviz kurundaki gelişmelerin etkisiyle 2002 yıl sonunda yüzde 77,1 iken 2003 yılı Haziran ayında yüzde 67,1'e gerilemiştir. Benzer gelişmeler krediler/GSYİH ve mevduat/GSYİH oranlarında da yaşanmış, söz konusu oranlar yıl sonuna göre düşüş göstermiştir.

Bankacılık sisteminde 2003 yılı Temmuz ayı itibariyle, banka sayısı 51'e gerilerken, toplam şube sayısı 6.045, toplam personel sayısı 123.004 olarak gerçekleşmiştir.

Ocak-Temmuz 2003 döneminde bankacılık sistemi aktif yapısında likit varlıkların payının azalırken, krediler ile menkul kıymetlerin payının artış göstermiştir. Sabit kıymetlerin aktif toplamı içindeki payı önemli bir değişiklik göstermemiştir.

Aynı dönem itibariyle pasif yapısı incelendiğinde, mevduatın payında bir azalmak olmakla birlikte yüzde 63 seviyesinde ağırlığa sahip olduğu, mevduatların yüzde 50'sinin yabancı para mevduattan oluştuğu görülmektedir. Özkaynakların toplam pasif içindeki payı ise aynı dönemde 2,4 puan artarak yüzde 14,3'e yükselmiştir.

Sektörde kamu-özel banka ayrımı dikkate alındığında, kamu mevduat bankalarının toplam sektör içindeki payı yüzde 33,7'ye yükselmiş, kurlardaki gelişmeler aktif-pasif yapısı TL lehine olan kamu bankaları bilançosunun sektör içindeki payının artmasında belirleyici rol oynamıştır.

Yabancı bankaların payı 2003 yılı içinde gerileyerek yüzde 2,9'a düşmüştür. Koçbank'ın ortaklığı dikkate alındığında bu oran yükselmekle birlikte yabancı bankaların sistemdeki payı bilançolarının önemli bir kısmının yabancı para cinsinden olması nedeniyle kur etkisiyle gerilemektedir.

Sektörde yoğunlaşma oranları incelendiğinde, en büyük beş bankanın toplam sistem içindeki payında sınırlı bir artış görülmektedir. En büyük 5 özel bankanın sistem içindeki payı ise ilgili dönemde değişme göstermemiştir.

Bankaların kur riskleri önemli oranda azalmış, bankacılık sistemi Mart 2003'ten itibaren döviz pozisyon fazlası taşımaya başlamıştır. Sistemde kredi riskleri azalırken, tüketici kredileri ile kredi kartları bakiyeleri diğer kredilere göre daha hızlı artış göstermiştir. Bankacılık sisteminin tahsili gecikmiş alacakları, (TGA) 2002 yıl sonunda yüzde 17,5 seviyesinden 2003 Ağustos ayında yüzde 14,5 seviyesine gerilemiştir. TGA'daki azalmada İstanbul Yaklaşımı kapsamına alınan krediler belirleyici olmuş, ayrıca bankaların TGA'lar için ayırdıkları karşılık oranları yükselmiştir.

Bankaların karlılık oranları iyileşme gösterirken, sermaye yeterlilik oranları yüksek seviyelerini korumuştur.

Bankaların serbest sermayelerinde 2003 yılı içerisinde önemli oranda iyileşme görülmüş, yıl sonunda 9,2 katrilyon lira olan serbest sermaye tutarı Ağustos 2003 itibariyle 15,7 katrilyon liraya, TGA'ları da dikkate alan serbest sermaye ise aynı dönemler itibariyle 5,5 katrilyon liradan 13,1 katrilyon liraya ulaşmıştır.

² Bu bölümde yer alan değerlendirmeler, BDDK Bankacılık Günlük Gözetim Sisteminden sağlanan geçici verilere dayanmaktadır. Banka bilançolarına dayalı değerlendirmeler üç aylık olarak yayınlanan Bankacılık Sektörü Değerlendirme Raporu'nda yer almaktadır.

KONSOLİDE BANKACILIK SİSTEMİ - SEÇİLMİŞ GÖSTERGELER*

	2001	2002	2003/1	2003/2	2003/3	2003/4	2003/5	2003/6	2003/7	2003/8*
Bankacılık Sistemi Aktif Toplamı / GSYİH	95,0	77,1			75,0			67,1		
Bankacılık Sistemi Krediler Toplamı / GSYİH	18,9	17,8			18,0			16,4		
Bankacılık Sistemi Mevduat Toplamı / GSYİH	61,8	50,0			46,7			42,2		
Aktif-Pasif Yapısı ve Oranlar										
- Aktif Yapısı										
1 Bankacılık Sistemi Aktif Toplamı (Katrilyon TL)	169,5	212,7	215,8	214,9	220,2	214,0	209,1	211,7	215,2	
2 Bankacılık Sistemi Aktif Toplamı (Milyar dolar)	117,7	130,2	131,4	134,1	128,9	135,3	145,8	148,9	151,4	
3 Krediler / Aktif Toplamı	19,9	23,1	23,1	23,1	24,0	24,1	23,8	24,5	24,5	
4 Menkul Değerler Cüzdanı / Aktif Toplamı	35,0	40,5	40,9	41,3	41,2	41,9	42,9	43,8	43,8	
5 Sabit Varlıklar / Toplam Aktifler	3,6	3,6	3,7	3,8	3,9	4,1	4,1	4,0	3,8	
6 YP Krediler / Toplam Krediler	54,5	59,0	58,8	57,9	58,7	55,3	53,1	50,8	50,6	52,0
- Pasif Yapısı										
7 Mevduat / Pasif Toplamı	65,1	64,9	63,9	63,1	62,2	62,0	62,5	62,9	63,0	
8 DTH / Toplam Mevduat	59,3	57,3	57,4	56,4	55,6	54,2	52,1	51,3	50,4	49,9
9 Özkaynaklar / Pasif Toplamı	8,8	11,9	12,6	13,0	12,8	13,7	14,4	14,2	14,3	
10 Bilanço Dışı Yükümlülükler / Toplam Aktifler	52,5	46,4	48,5	50,0	52,6	52,1	51,0	52,9	53,2	
Sermaye Yapısı İtibariyle Bankacılık sistemi										
- Kamu Bankalarının Sistemdeki Payı										
1 Kamu Bank. Aktif Top. / Bankacılık Sistemi Ak. Top.	31,9	31,9	32,7	32,9	32,9	33,3	33,8	33,7	33,7	
2 Kamu Bankaları Kredileri / Toplam Krediler	22,6	15,5	15,9	15,8	15,2	16,4	17,1	17,0	16,9	16,1
3 Kamu Bankaları Mevduat Hacmi / Toplam Mevduat	33,8	35,1	36,2	36,8	36,2	37,3	38,2	37,9	38,1	38,9
- Yabancı Sermayeli Bankaların Sistemdeki Payı										
4 Yabancı Bank. Ak. Top. / Bankacılık Sistemi Ak. Top.	3,1	3,1	3,1	3,0	3,0	3,1	3,0	3,0	2,9	
5 Yabancı Bankalar Kredileri / Toplam Krediler	3,9	4,4	4,5	4,3	4,5	4,4	4,3	4,1	4,1	3,9
6 Yabancı Bankalar Mevduat Hacmi / Toplam Mevduat	2,0	2,2	2,0	2,0	2,0	2,0	1,9	2,0	1,9	1,8
Yoğunlaşma Oranları										
7 En büyük 5 Banka Aktif Toplamı / Toplam Aktifler	54,4	58,4	58,7	58,6	58,8	59,6	59,4	59,2	59,6	
8 En büyük 10 Banka Aktif Toplamı / Toplam Aktifler	79,5	80,8	81,3	81,4	81,7	81,9	82,0	82,0	82,3	
9 En büyük 5 Özel Banka Ak. Top./Top. Akt.	42,9	43,8	43,6	43,6	43,8	43,6	43,4	43,6	43,9	
Faiz Riski										
1 Kısa Vadeli Varlıklar / Toplam Aktifler	19,6	13,4	12,7	12,3	12,2	11,7	10,9	11,0	11,1	
2 Menkul Değerler Cüzdanı / Aktif Toplamı	35,0	40,5	40,9	41,3	41,2	41,9	42,9	43,8	43,8	
3 Al. Sat. ve Satılmaya Hazır Kamu Kağıtları/MDC		44,7	45,0	44,6	44,5	44,6	44,9	48,0	48,9	
4 Al. Sat. ve Satılmaya Hazır Kamu Kağıtları/Top. Ak. Mevduatın Ortalama Vadesi (Gün)		18,1	18,4	18,4	18,3	18,7	19,3	21,0	21,4	
5 -TL	73	80	80	81	81	81	86	85	83	85
6 -YP	78	87	88	88	89	88	88	86	87	87
Kredi Riski Göstergeleri										
1 Krediler / Aktif Toplamı	19,9	23,1	23,1	23,1	24,0	24,1	23,8	24,5	24,5	
2 Krediler / Mevduat	30,5	35,7	36,1	36,7	38,7	38,9	38,2	38,9	38,8	40,3
3 Kredi Kartları ve Tüketici Kredileri / Toplam Krediler	14,6	15,1	15,6	15,7	15,8	17,3	19,5	19,8		
4 Karşılıklar / TGA (Brüt)	47,1	64,2	64,6	67,4	67,6	67,8	68,7	70,5	71,1	71,5
5 Takipteki Alacaklar (Net) / Özkaynaklar	49,6	14,8	13,4	11,1	11,0	10,5	9,8	9,2	8,8	
6 Takipteki Alacaklar (Net) / Toplam Krediler	18,0	7,1	6,8	5,9	5,5	5,6	5,6	5,1	4,9	4,6
7 Takipteki Alacaklar (Brüt) / Toplam Krediler	29,3	17,5	17,1	16,0	15,3	15,7	16,0	15,3	15,1	14,5
Kur Riski										
1 Bilanço İçi Döviz Pozisyonu	-1.588	-551	-99	-525	486	166	878	511	136	269
2 Yabancı Para Net Genel Pozisyonu	-129	-449	442	317	723	749	784	519	228	159
Karlılık Oranları										
1 Net Kar / Toplam Aktifler	-7,0	1,1	0,0	-1,3	0,3	0,5	0,9	1,1	1,5	
2 Net Kar / Toplam Özkaynaklar	-79,8	9,3	0,3	-10,2	2,3	3,7	6,1	8,0	10,6	
3 Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	8,7	14,8	10,2	16,5	17,4	16,8	16,7	16,8	16,2	
Sermaye Yeterliliği										
1 Özkaynaklar / Pasif Toplamı	8,8	11,9	12,6	13,0	12,8	13,7	14,4	14,2	14,3	
2 Sermaye Yeterliliği Oranı	20,8	25,4	26,4	25,4	29,5	28,7	30,2	32,3	27,7	
3 Özel Bankaların Sermaye Yeterliliği Oranı	14,6	19,6	20,5	21,2	20,0	21,8	23,0	22,3	22,2	
4 Serbest Sermaye (Trilyon TL) ¹	-	9.201	9.892	11.224	11.090	12.252	13.291	13.452	14.489	15.726
5 Serbest Sermaye (Trilyon TL) ²	-	5.462	6.263	8.135	7.997	9.166	10.325	10.687	11.794	13.081
Bankacılık Sistemi Organizasyonel Yapısı										
1 Banka Sayısı	61	54	54	54	54	53	53	52	51	
2 Personel Sayısı	138.962	124.009	123.770	127.224	121.333	122.082	122.471	123.184	123.004	
3 Şube Sayısı	6.885	6.216	6.169	6.384	6.005	6.013	6.005	6.020	6.045	

* BDDK, Bankalar Gözetim Sistemi Geçici veriler. Yurtiçi ve yurtdışı şubeler konsolide.

¹ Serbest Sermaye: Özkaynaklar - (İştirakler ve Bağlı Kuruluşlar + Sabit Kıymetler) ² Serbest Sermaye: 1 - TGA (Net)

4.2 Mevduat

Bankalararası mevduat hariç toplam mevduat Ağustos ayında yüzde 0,5 oranında artarak 136,1 katrilyon lira seviyesinde gerçekleşmiştir. Aynı dönemde TL mevduatlar yüzde 2,2 oranında artarken, YP cinsinden mevduatlar döviz kurunda yaşanan düşüşün etkisiyle, TL bazında yüzde 1,2 oranında azalmıştır. YP cinsinden mevduatlar dolar cinsinden incelendiğinde ise yüzde 0,1 oranında artmış, DTH/ (TL Mevduat+DTH) oranı 0,9 puan azalarak yüzde 49,9'a gerilemiştir.

Gruplar itibariyle incelendiğinde, TL ve dolar cinsinden YP mevduatlar, TMSF grubu bankaları hariç tüm banka gruplarında artış göstermiştir. Ağustos ayında, TL mevduatlarda hem vadesiz hem de vadeli hesaplar artarken, YP cinsinden(\$) mevduatlarda vadesiz hesaplar azalmıştır.

Mevduat Bankalarındaki Mevduatlar

(Trilyon TL)	31 Ara. 2001	28 Haz. 2002	31 Ara. 2002	27 Haz. 2003	25 Tem. 2003	29 Ağu. 2003	Yüzde Değişim	
							Yıl Sonuna Göre	Önceki Aya Göre
Toplam Mevduat(Bankalararası Dahil)	114.968	125.176	141.740	136.602	139.229	139.518	-1,6	0,2
Toplam Mevduat(Bankalararası Hariç)	108.461	120.699	137.521	132.840	135.417	136.058	-1,1	0,5
TL Mevduat (Bankalararası Hariç)	43.053	50.268	58.677	63.957	66.659	68.156	16,2	2,2
Vadesiz Hesaplar	7.490	8.010	10.089	10.078	11.673	11.837	17,3	1,4
Vadeli Hesaplar	35.563	42.257	48.589	53.879	54.986	56.318	15,9	2,4
- Kamu Mevduat Bankaları	22.177	27.102	30.995	34.754	36.341	37.483	20,9	3,1
- Özel Mevduat Bankaları	19.571	19.359	24.927	26.890	27.941	28.300	13,5	1,3
- Yabancı Mevduat Bankaları	389	455	356	320	320	332	-6,7	3,7
- TMSF Bünyesindeki Mevduat Bankaları	916	3.351	2.399	1.992	2.056	2.041	-14,9	-0,7
YP Mevduat (Bankalararası Hariç)	65.408	70.432	78.844	68.883	68.758	67.902	-13,9	-1,2
Vadesiz Hesaplar	11.148	12.459	16.237	14.081	14.108	13.910	-14,3	-1,4
Vadeli Hesaplar	54.259	57.973	62.606	54.802	54.650	53.992	-13,8	-1,2
DTH/ (TL Mevduat+DTH) (%)	60,3	58,4	57,3	51,9	50,8	49,9	-	-
YP Mevduat (Milyon Dolar)	45.436	43.945	48.237	48.274	48.434	48.467	0,5	0,1
Vadesiz Hesaplar	7.706	7.940	9.934	9.868	9.938	9.928	0,0	-0,1
Vadeli Hesaplar	37.507	36.946	38.303	38.406	38.496	38.539	0,6	0,1
- Kamu Mevduat Bankaları	9.303	9.759	10.811	10.917	11.037	11.067	2,4	0,3
- Özel Mevduat Bankaları	33.266	30.571	33.801	34.231	34.362	34.430	1,9	0,2
- Yabancı Mevduat Bankaları	1.293	1.289	1.565	1.552	1.468	1.511	-3,5	2,9
- TMSF Bünyesindeki Mevduat Bankaları	1.352	3.267	2.061	1.573	1.566	1.460	-29,2	-6,8
Bankalar Mevduatı (TP+YP)	6.507	4.476	4.218	3.762	3.812	3.460	-18,0	-9,2
- Vadesiz	1.109	783	735	1.045	1.048	831	13,1	-20,7
- Vadeli	5.398	3.693	3.483	2.717	2.764	3.072	-11,8	11,1
Repodan Sağlanan Fonlar (TL+YP)	3.663	5.894	5.854	7.750	7.666	7.870	34,4	2,7
- Mevduat Bankaları	3.625	5.835	5.816	7.697	7.572	7.753	33,3	2,4
- Kalkınma Yatırım Bankaları	38	59	38	54	94	117	207,9	24,5
Bilgi İçin:								
TL Mevduatın Ortalama Vadesi (Gün)	73	79	80	85	83	83	-	-
YP Mevduatın Ortalama Vadesi (Gün)	78	87	87	86	87	87	-	-
Yatırım Fonları (Toplam)	4.051	7.019	8.558	12.766	14.001	15.058	76,0	7,5
Yatırım Fonları (B Tipi)	3.548	6.659	8.141	12.342	13.593	14.649	79,9	7,8

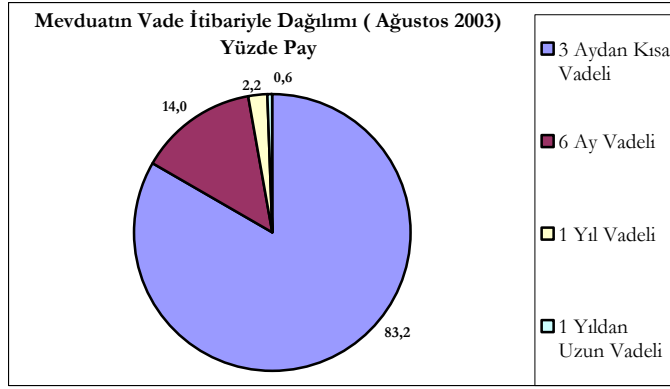
Kaynak: BDDK Günlük Gözetim Sistemi Verileri kullanılmıştır.

2003 yılı Temmuz ayında DTH'lar içindeki dolar cinsinden mevduatların payı, Haziran ayına göre 0,5 puan azalarak yüzde 64,1 olarak gerçekleşmiştir. Buna karşılık euro cinsinden mevduatların payı 0,3 puan artarak yüzde 31,9 olmuştur. Haziran ayı sonunda 13,2 milyar olan euro cinsinden mevduat tutarı Temmuz 13,4 milyar euro'ya yükselirken, dolar cinsinden mevduatlar aynı dönemler itibariyle 30,1 milyar dolardan 30,8 milyar dolara gerilemiştir.

DTH'ların Döviz Bazında Dağılımı

Tarih	Yüzde Pay			Milyon	
	Euro	Dolar	Diğer	Euro	Dolar
Ara.02	27,3	69,7	3,0	12.637	33.615
Oca.03	28,2	68,1	3,8	12.640	32.840
Şub.03	29,2	67,3	3,5	12.870	32.046
Mar.03	29,6	66,8	3,5	12.246	29.654
Nis.03	31,2	65,1	3,7	12.983	29.725
May.03	32,0	63,0	5,0	13.003	30.031
Haz.03	31,6	64,6	3,8	13.188	31.062
Tem.03	31,9	64,1	3,9	13.427	30.832

Kaynak: BDDK.

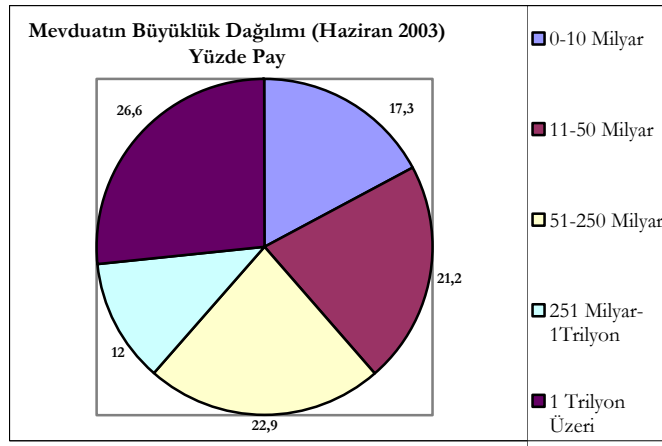

Ağustos ayında mevduatların ortalama vadesi Temmuz ayına göre değişim göstermemiştir. TL mevduatların ortalama vadesi 83 gün, döviz tevdiat hesaplarının vadesi 87 gün olarak gerçekleşmiştir. Mevduat vade itibariyle dağılımı incelendiğinde; 3 aydan kısa vadeli mevduatların (7 gün ihbarlı, 1 aylık ve 3 aylık) toplam mevduatların yüzde 83,2'sini oluşturduğu görülmektedir. 1 yıldan uzun mevduatların payı yüzde 0,6 oranı gibi küçük bir paya sahiptir.

Repodan sağlanan fonlar kalemi önceki aya göre yüzde 2,7 oranında artarak 7,9 katrilyon TL olarak gerçekleşmiştir. Bu gelişmede, söz konusu dönemde B tipi yatırım fonlarında sağlanan artış belirleyici olmuştur. Ayrıca, söz konusu dönemde B tipi yatırım fonları içerisindeki repo miktarı, yüzde 32,16'dan yüzde 39,57'e yükselmiştir.

4.3 Mevduatın Büyüklük ve Müşteri Sayısı

Haziran 2003 itibariyle bankacılık sektöründe yurtiçi yerleşiklere ait bulunan toplam 129,5 katrilyon tutarındaki mevduatın yüzde 50'sini döviz tevdiat hesapları oluşturmaktadır. Bunu sırasıyla; yüzde 30,1 oranı ile TL tasarruf mevduatı ve yüzde 19,9 oranı ile resmi kuruluşlar mevduatı takip etmektedir. Mevduatın yüzde dağılımı alt hesaplar itibariyle incelendiğinde önceki aylara göre döviz tevdiat hesaplarının yüzde payında azalma gözlenirken, TL tasarruf mevduatının payında artış görülmektedir.

Mevduatlar özellikle üst tutar dilimlerinde yoğunlaşmaktadır. Haziran 2003 itibariyle incelendiğinde yurtiçi yerleşiklere ait mevduatların yoğunlaşma eğiliminde önceki aylara göre belirgin bir değişiklik olmamış ve yoğunlaşma daha çok 51-250 milyar arası mevduatlar ile 1 trilyon üzeri mevduatlarda olmuştur. Haziran ayı itibariyle 51-250 milyar arası mevduat, toplam mevduatın yüzde 22,9'unu, 1 trilyon üzeri mevduat da yine yüzde 26,6' sını oluşturmaktadır.

2002 yılı Aralık ayında 68.000 bin olan yurtiçi yerleşiklere ait mevduat hesabı adedi, 2003 yılı Haziran ayında yüzde 0,8 oranında yükselerek 68.517 bin seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu hesapların yüzde 88'i gerçek kişilere, yüzde 12'si ise tüzel kişilere aittir.

Mevduatın Büyüklük ve Müşteri Sayısı Tablosu

Mevduat Bankaları Toplamı 30 Haziran 2003 (Trilyon TL)	0-10 Milyar	11-50 Milyar	51-250 Milyar	251 Milyar-1 Trilyon	1 Trilyon Üzeri	Genel Toplam
Yurtiçinde Yerleşik Kişiler	22.980	27.817	29.441	14.398	34.832	129.468
TL Tasarruf Mevduatı	11.502	11.934	7.555	3.724	4.285	39.001
TL Resmi, Tic. ve Diğer Kur. Mevduatı	2.121	1.548	1.830	2.937	17.311	25.747
Döviz Tevdiat Hesabı	9.355	14.333	20.050	7.720	13.214	64.672
Yurtdışında Yerleşik Kişiler	474	956	1.569	1.833	1.261	6.092
Döviz Tevdiat Hesabı	355	821	1.461	1.737	1.075	5.449
Genel Toplam	23.455	28.772	31.010	16.231	36.093	135.561
Hesap Sayısı (Adet)						
Yurtiçinde Yerleşik Kişiler	74.204.392	1.377.321	348.578	32.352	8.453	75.971.096
- Gerçek Kişiler	66.375.078	1.168.921	288.057	20.674	3.890	67.856.620
- Tüzel Kişiler	7.829.314	208.400	60.521	11.678	4.563	8.114.476
Yurtdışında Yerleşik Kişiler	991.015	38.408	13.171	2.939	401	1.045.934
Toplam Hesap Adedi	75.195.407	1.415.729	361.749	35.291	8.854	77.017.030
<i>Bilgi İçin: Ortalama Mevduat</i>	0,31	20,32	85,72	459,92	4076,45	1,76

Kaynak: BDDK Günlük Gözetim Sistemi Verileri kullanılmıştır.

2003 yılı Haziran ayında yurtiçi yerleşiklere ait mevduat hesabı adedi 75.971 bin seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu hesapların da yüzde 89,3'ü gerçek kişilere, yüzde 10,7'si ise tüzel kişilere aittir.

4.4 Krediler

Bir süredir artış gösteren bankacılık sektörünün kredi hacmi bu eğilimini Ağustos ayında da sürdürmüştür. 29 Ağustos itibariyle, bankacılık sektörü toplam kredi hacmi bir önceki aya göre yüzde 1,5 oranında genişleme göstererek 56,3 katrilyon lira seviyesine yükselmiştir. Dolar bazında değerlendirildiğinde toplam kredi hacmi, Temmuz ayında 39,1 milyar dolar iken, Ağustos ayı sonunda yüzde 2,8 oranında artışla 40,2 milyar dolara yükselmiştir.

TL cinsinden kredilerin toplam krediler içindeki ağırlığı artmaya devam etmektedir. Kredilerin Türk lirası-yabancı para kompozisyonu incelendiğinde, Temmuz ayında yüzde 45,4 olan Türk Lirası kredilerin toplam krediler içindeki payı Ağustos ayında yüzde 46,8'e yükselmiştir. Ağustos ayında Türk Lirası cinsinden krediler artış gösterirken, yabancı para cinsinden kredilerdeki artış sınırlı olmuştur. Türk Lirası cinsinden krediler bir önceki aya göre yüzde 4,4 oranında artışla 27 katrilyon liraya ulaşırken, yabancı para cinsinden krediler Türk Lirası bazında yüzde 1,1 oranında gerileme göstermiş, dolar bazında ise yüzde 0,2 oranında artış göstererek 20,9 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Diğer taraftan Temmuz ayı itibariyle yabancı para cinsinden kredilerin yüzde 69,1'i dolar cinsinden, yüzde 22,7'si euro cinsinden kredilerden oluşmaktadır.

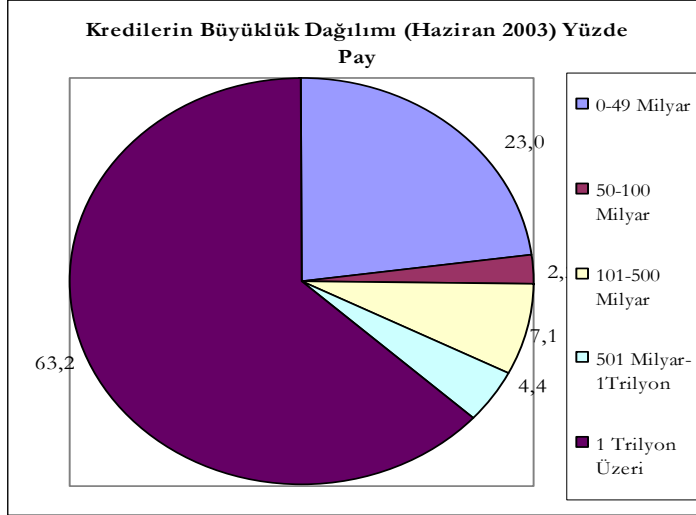
Krediler*

Trilyon TL	31 Ara. 2001	28 Haz. 2002	31 Ara. 2002	27 Haz. 2003	25 Tem. 2003	29 Ağus. 2003	Yüzde Değişme	
							2002 Yıl Sonuna Göre	Önceki Aya Göre
Toplam Krediler	45.401	46.971	48.703	54.548	55.451	56.258	15,5	1,5
-Mali Kesime Verilen Krediler	3.474	3.145	3.258	3.306	3.482	3.594	10,3	3,2
-Mali Kesime Verilen Krediler Hariç	41.928	43.825	45.445	51.242	51.969	52.664	15,9	1,3
Mevduat Bankaları	41.013	41.639	42.679	48.594	49.453	50.243	17,7	1,6
Kamu	8.575	8.629	8.172	9.217	9.226	9.553	16,9	3,5
Özel	30.737	29.016	31.309	36.502	37.315	37.703	20,4	1,0
Yabancı	1.333	1.475	2.234	2.141	2.167	2.223	-0,5	2,6
TMSF	368	2.518	964	734	744	763	-20,9	2,5
Kalkınma ve Yatırım	4.388	5.332	6.024	5.954	5.998	6.016	-0,1	0,3
-TP	18.479	17.050	20.321	24.884	25.849	26.980	32,8	4,4
- Kamu Bankaları	5.224	5.478	5.861	7.086	7.109	7.477	27,6	5,2
- Özel Bankalar	11.742	8.579	10.885	14.001	14.870	15.450	41,9	3,9
- Yabancı Bankalar	553	589	977	1.015	1.053	1.100	12,6	4,5
- TMSF Bankaları	218	726	404	371	401	426	5,5	6,1
- Kalkınma ve Yat. Bankaları	742	1.678	2.195	2.411	2.416	2.527	15,1	4,6
-YP	26.922	29.920	28.382	29.664	29.602	29.278	3,2	-1,1
- Kamu Bankaları	3.351	3.151	2.311	2.131	2.118	2.076	-10,2	-2,0
- Özel Bankalar	18.995	20.437	20.424	22.501	22.446	22.254	9,0	-0,9
- Yabancı Bankalar	780	886	1.258	1.126	1.114	1.123	-10,7	0,8
- TMSF Bankaları	150	1.792	560	363	343	337	-39,9	-1,7
- Kalkınma ve Yat. Bankaları	3.646	3.654	3.829	3.543	3.582	3.488	-8,9	-2,6
Toplam Krediler (Milyon Dolar)	26.578	29.683	33.947	38.228	39.060	40.156	18,3	2,8
- Kamu Bankaları	2.328	5.453	5.696	6.459	6.499	6.819	19,7	4,9
- Özel Bankalar	13.195	18.337	21.823	25.581	26.285	26.912	23,3	2,4
- Yabancı Bankalar	542	932	1.557	1.500	1.527	1.587	1,9	3,9
- TMSF Bankaları	104	1.591	672	514	524	544	-19,0	3,9
- Kalkınma ve Yat. Bankaları	2.533	3.370	4.199	4.173	4.225	4.294	2,3	1,6
-TP Krediler (Milyon Dolar)	10.818	10.775	14.164	17.439	18.208	19.258	36,0	5,8
-YP Krediler (Milyon Dolar)	15.760	18.908	19.783	20.789	20.852	20.898	5,6	0,2
Toplam Krediler (Yüzde)	100	100	100	100	100	100		
-TP	40,7	36,3	41,7	45,6	45,4	46,8		
-YP	59,3	63,7	58,3	54,4	54,6	53,2		

Kaynak: BDDK Günlük Gözetim Sistemi Verileri kullanılmıştır.

Gruplar itibariyle incelendiğinde, Ağustos ayında tüm banka gruplarının toplam kredi rakamları artış göstermiştir. En yüksek artış bir önceki ay sonuna göre yüzde 3,5 oranında genişleme ile kamu bankaları grubunda yaşanmıştır. Kamu bankalarını yüzde 2,6 oranında artış ile yabancı bankalar ve yüzde 2,5 ile TMSF bankaları izlemiş, özel bankalarda ise söz konusu oran yüzde 1 seviyesinde gerçekleşmiştir. Özel bankaların Temmuz ayında 37,3 katrilyon lira olan toplam kredi tutarı Ağustos ayında 37,7 katrilyon liraya ulaşırken, hem Türk Lirası cinsinden hem de yabancı para cinsinden

kredilerin artış gösterdiği görülmektedir. Kamu bankalarının Ağustos ayı sonunda toplam kredi hacmi 9,6 katrilyon lira seviyesinde gerçekleşirken, Türk Lirası cinsinden krediler bir önceki aya göre yüzde 5,2 oranında artış göstermiş, yabancı para cinsinden kredileri ise hem TL hem de dolar bazında gerilemiştir. Yabancı bankaların toplam kredi hacmi bir önceki aya göre yüzde 2,5 oranında genişleyerek 2,2 katrilyon liraya yükselirken, kalkınma ve yatırım bankaları kredileri yüzde 0,3 oranında artarak Ağustos ayında 6 katrilyon lira seviyesinde gerçekleşmiştir.

Kredilerin, kredi büyüklükleri itibariyle dağılımına bakıldığında, Haziran ayında toplam kredilerin yüzde 63,2'sinin 1 trilyon liranın üzerindeki kredilerden oluştuğu görülmektedir. Toplam krediler içerisinde ikinci büyük pay ise yüzde 23 ile 50 milyar liranın altındaki kredilerden oluşmaktadır. 50-100 milyar lira arasındaki krediler yüzde 2,3, 101-500 milyar arasındaki krediler yüzde 7,1 ve 501 milyar- 1 trilyon lira arasındaki krediler ise yüzde 4,4 oranında paya sahiptir.

Bankaların takipteki alacakları(TGA) Ağustos ayında gerileme göstermiştir. Bankacılık sektörünün brüt TGA'ları

Ağustos ayında yıl sonuna göre yüzde 10,4, Temmuz ayına göre ise yüzde 0,1 oranında gerileme göstererek 9,3 katrilyon lira seviyesinde gerçekleşmiştir. TGA'larda yaşanan azalmada İstanbul Yaklaşımı kapsamına alınan krediler önemli ölçüde belirleyici olmuştur.

Takipteki Alacaklar*

(Trilyon TL)					Yüzde Değişme	
	31 Aralık 2002	27 Haziran 2003	25 Temmuz 2003	29 Ağustos 2003	Yıl Sonuna Bir Önceki Aya Göre	Göre
Takipteki Alacaklar (Brüt)	10.430	9.397	9.355	9.349	-10,4	-0,1
- Kamu Bankaları	4.545	4.584	4.565	4.475	-1,5	-2,0
- Özel Bankalar	3.335	3.332	3.283	3.328	-0,2	1,4
- Yabancı Bankalar	112	133	136	135	20,7	-0,6
- TMSF Bankaları	2.260	1.177	1.194	1.228	-45,7	2,9
- Kalkınma ve Yat. Bankaları	179	172	177	183	2,1	3,2
Takipteki Alacaklar Özel Karşılığı	6.660	6.509	6.602	6.683	0,3	1,2
- Kamu Bankaları	3.358	3.579	3.591	3.643	8,5	1,5
- Özel Bankalar	1.766	1.825	1.865	1.888	6,9	1,2
- Yabancı Bankalar	87	90	91	92	6,1	1,5
- TMSF Bankaları	1.336	894	910	899	-32,7	-1,3
- Kalkınma ve Yat. Bankaları	114	122	146	161	41,0	10,1
Takibe Dönüşme Oranı (%)	17,5	14,7	14,7	14,2		
- Kamu Bankaları	37,4	33,2	33,1	31,9		
- Özel Bankalar	8,9	8,4	8,1	8,1		
- Yabancı Bankalar	4,9	5,9	5,9	5,7		
- TMSF Bankaları	69,4	61,6	61,6	61,7		
- Kalkınma ve Yat. Bankaları	4,1	2,8	3,6	3,7		
Tak.Alac.Öz.Karş./Tak.Alac.(Brüt)(%)	63,9	69,3	70,6	71,5		
- Kamu Bankaları	73,9	78,1	78,7	81,4		
- Özel Bankalar	53,0	54,8	56,8	56,7		
- Yabancı Bankalar	77,7	67,3	67,0	68,3		
- TMSF Bankaları	59,1	75,9	76,2	73,2		
- Kalkınma ve Yat. Bankaları	63,7	71,0	82,5	88,0		

Kaynak: BDDK Günlük Gözetim Sistemi Verileri kullanılmıştır.

Banka grupları itibariyle TGA'ların gelişimine bakıldığında, bir önceki aya göre sırasıyla yüzde 2 ve yüzde 0,6 oranlarında gerileme gösteren kamu bankaları ve yabancı bankalar dışında kalan diğer banka gruplarının TGA'larının arttığı görülmektedir. TGA kalemi yüzde olarak en yüksek artış gösteren banka grubu yüzde 3,2 ile kalkınma ve yatırım bankaları olmuştur. Bu bankaları yüzde 2,9 ile TMSF bünyesindeki bankalar izlemiştir. Özel bankaların TGA'ları Temmuz ayı sonuna göre yüzde 1,4 oranında artış göstererek 3,3 katrilyon lira seviyesinde gerçekleşmiştir. Diğer taraftan Ağustos ayında

TGA'lar için ayrılan karşılık miktarı bir önceki aya göre yüzde 1,2 oranında artarak 6,7 katrilyon lira olmuştur. Ağustos ayında, yüzde 1,3 oranında gerileme gösteren TMSF bankaları dışında tüm banka gruplarının takipteki alacaklar özel karşılığı kaleminde artış yaşanmıştır. Özellikle kalkınma ve yatırım bankalarının takipteki alacaklar özel karşılığında yaşanan yüzde 10,1 oranında artış dikkat çekicidir.

Bankacılık sektörünün açtığı kredilerin takibe dönüşme oranı (TDO) 2002 yılı sonunda yüzde 17,5 iken, Ağustos ayında, bir önceki ay sonuna göre 0,2 puan gerileyerek 14,5 seviyesinde gerçekleşmiştir. TMSF bankaları yüzde 61,7 ile takibe dönüşme oranı en yüksek banka grubunu oluşturmakta, bu grubu yüzde 31,9 ile kamu bankaları ve yüzde 8,1 ile özel bankalar grubu izlemektedir. Ağustos ayında kamu bankalarının takibe dönüşme oranları bir önceki aya göre 1,2 puan azalma gösterirken, özel bankalarda söz konusu oranda herhangi bir değişiklik olmamıştır.

Temmuz ayı sonunda bankacılık sektörünün yüzde 70,6 olan ayrılan karşılıkların takipteki alacaklara oranı Ağustos ayı sonunda yüzde 71,5'e yükselmiştir. Söz konusu dönemde özel bankalar ve TMSF bankalarında ayrılan karşılıkların takipteki alacaklara oranı gerileme gösterirken, en yüksek artış 5,5 puanla kalkınma ve yatırım bankalarında olmuştur. Karşılık oranında görülen artış hem takipteki alacaklardaki azalıştan hem de karşılıklardaki artıştan kaynaklanmaktadır.

Merkez Bankası Risk Santralizasyonu Merkezi verilerine göre Temmuz ayında sektörler itibariyle kredilerin dağılımı incelendiğinde; toplam kredilerin yüzde 11,2'sini kullanan tekstil sektörü ilk sırada yer alırken, bu sektörü sırasıyla ticaret (yüzde 8,9), gıda (yüzde 6,9), bireysel krediler ve kredi kartları (yüzde 6,8) ve taşımacılık ve haberleşme (yüzde 6,7) sektörleri takip etmiştir. Diğer taraftan ticaret sektörü 1,2 katrilyon liralık tahsili gecikmiş alacakları ile sektörler içerisinde tahsili gecikmiş alacakları en yüksek olan sektör olmuş, bu sektörü 1,1 katrilyon lira ile tekstil sektörü izlemiştir

4.5 Menkul Değerler Portföyündeki Gelişmeler

Bankacılık sisteminin menkul kıymet portföyü 2003 yılı Ağustos ayı itibariyle, yıl sonuna göre yüzde 10,4 artarak, bir önceki ay sonuna göre ise yüzde 0,1 oranında azalarak 94,1 katrilyon lira olmuştur.

Bankacılık Sektöründe Menkul Kıymetlere Plasmanlar*

							Yüzde Değişme	
							2002 Yıl	
							Sonuna Göre	Bir Önceki Aya Göre
	31-Ara-01	28-Haz-02	31-Ara-02	27-Haz-03	25-Tem-03	29-Ağu-03		
Bankacılık Sistemi Menkul Kıymetler Portföyü	62.900	72.415	85.236	92.097	94.213	94.142	10,4	-0,1
-Kamu Borçlanma Senetleri	57.684	68.328	82.333	89.519	91.601	92.191	12,0	0,6
-Diğer Menkul Kıymetler	5.390	4.182	2.918	2.611	2.693	1.953	-33,1	-27,5
TP Cinsinden Menkul Kıymetler	36.757	44.017	51.826	60.679	62.419	62.099	19,8	-0,5
- Kamu Mevduat Bankaları	19.919	25.334	25.902	31.135	31.385	31.927	23,3	1,7
- Kamu Borçlanma Senetleri	19.623	24.709	25.880	31.117	31.367	31.905	23,3	1,7
- Özel Mevduat Bankaları	13.156	15.790	20.232	23.493	24.649	24.205	19,6	-1,8
- Kamu Borçlanma Senetleri	12.599	15.340	19.547	23.089	24.259	23.690	21,2	-2,3
- Yabancı Mevduat Bankaları	621	629	710	944	1.128	805	13,3	-28,7
- Kamu Borçlanma Senetleri	352	615	686	937	1.121	797	16,2	-28,9
- TMSF Bünyesindeki Mevduat Bankaları	2.898	2.046	4.633	4.584	4.582	4.630	-0,1	1,0
- Kamu Borçlanma Senetleri	2.898	2.044	4.632	4.584	4.582	4.630	0,0	1,0
YP Cinsinden Menkul Kıymetler (TL)	26.143	28.398	33.411	31.418	31.794	32.043	-4,1	0,8
YP Cinsinden Menkul Kıymetler (Milyon Dolar)	18.160	17.718	20.441	22.018	22.396	22.871	11,9	2,1
- Kamu Mevduat Bankaları	7	6.640	8.143	8.595	8.580	8.610	5,7	0,4
- Kamu Borçlanma Senetleri	7.859	6.330	8.111	8.113	8.064	8.494	4,7	5,3
- Özel Mevduat Bankaları	8.249	10.206	11.467	12.619	13.039	13.477	17,5	3,4
- Kamu Borçlanma Senetleri	6.942	8.843	10.344	11.728	12.143	12.720	23,0	4,8
- Yabancı Mevduat Bankaları	375	449	547	483	454	453	-17,1	-0,3
- Kamu Borçlanma Senetleri	329	414	424	391	362	365	-14,1	0,8
- TMSF Bünyesindeki Mevduat Bankaları	797	205	15	55	56	57	286,7	2,6
- Kamu Borçlanma Senetleri	99	22	4	53	54	54	1.342,0	-0,1
- Kalkınma ve Yatırım Bankaları(TP)	163	218	348	522	675	532	52,8	-21,1
- Kamu Borçlanma Senetleri	187	257	322	475	626	481	49,6	-23,1
- Kalkınma ve Yatırım Bankaları(YP) (TL)	106	350	439	380	379	384	-12,5	1,5
- Kalkınma ve Yatırım Bankaları (Mio. Dolar)	74	218	269	266	267	274	2,1	2,8
- Kamu Borçlanma Senetleri	72	216	246	262	260	272	10,7	4,6

Kaynak: BDDK Günlük Gözetim Sistemi Verileri kullanılmıştır.

Toplam portföyün yüzde 65,9'unu oluşturan TL cinsinden menkul kıymetlerin yüzde 51,4'ü kamu bankalarında, yüzde 39'u özel bankalarda bulunmaktadır. YP cinsinden menkul kıymetler için aynı oranlar sırasıyla yüzde 37,6 ve yüzde 58,9 olarak gerçekleşmiştir. Türk Lirası menkul kıymetler Ağustos ayında bir önceki aya göre TL bazında yüzde, 0,5 oranında azalmış, yabancı para cinsinden menkul kıymetler dolar bazında yüzde 2,1 artmıştır.

Hazine tarafından ihraç edilen TL cinsinden iskontolu DİBS'lerin piyasa fiyatları, DİBS ikincil piyasasında gerçekleşen faiz oranlarına göre hesaplanmaktadır. BDDK gözetim sistemi günlük bilanço verileri üzerinden banka gruplarının mevcudunda bulunan TL cinsinden alım satım amaçlı ve satılmaya hazır menkul değerler hesabı verileri kullanılarak DİBS piyasalarındaki fiyat dalgalanmalarının banka gruplarının ve bankacılık sektörünün alım-satım amaçlı ve satılmaya hazır DİBS portföyü üzerindeki etkileri hesaplanmıştır. Portföy yapıları dikkate alınarak yapılan grupsal değerlendirmeye göre, 29 Ağustos tarihi itibarıyla banka gruplarının değer artışları; kamu bankalarında 274,5 trilyon lira, özel bankalarda 655 trilyon lira, yabancı bankalarda 27,1 trilyon lira, TMSF bankalarında 42,1 trilyon lira ve kalkınma yatırım bankalarında 14,5 trilyon lira olmak üzere bankacılık sisteminde değer artışı toplam 1.013 trilyon lira olarak gerçekleşmiştir.

4.6 Döviz Pozisyonundaki Gelişmeler

Bankacılık sektörünün Net Genel Pozisyon fazlası, Ağustos ayında Temmuz ayına göre 69 milyon dolar azalarak 159 milyon dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. Grup bazında incelendiğinde; özel bankalar grubu hariç tüm banka gruplarında net pozisyon fazlası mevcuttur. Özel bankaların ise 288 milyon dolar tutarında net pozisyon açığı bulunmaktadır.

Bankacılık sektörü Ağustos ayında da fazla bilanço içi yabancı para pozisyonu taşımıştır. Ağustos ayında bankacılık sektörünün bilanço içi döviz pozisyon fazlası, Temmuz ayına göre 133 milyon dolar genişleyerek 269 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu artışta, daha çok özel bankaların açık pozisyonlarını daraltmaları ve yabancı bankaların açık pozisyonlarını fazlaya dönüştürmeleri belirleyici olmuştur.

Bankacılık Kesimi Yabancı Para Pozisyonu

Milyon Dolar	2002				2003								
	28/12/01	25/01	28/06	26/07	31/1	28/2	28/3	25/4	30/5	27/6	25/7	29/8	
YP POZİSYONU (VADELİ İŞ. HAR.)	-1.588	-1.190	-654	-1.126	-99	-525	486	166	878	511	136	269	
-Kamu	191	214	230	-329	227	236	242	240	293	292	252	240	
-Özel	-1.487	-1.225	-1	-148	-114	-255	341	228	355	34	-400	-259	
-TMSF	-449	-365	-1.005	-1.366	-58	-98	-19	9	29	182	211	33	
-Yabancı	117	131	92	117	-104	-335	-63	-262	50	-99	-6	176	
-Kalkınma ve Yatırım	40	54	29	20	-50	-73	-15	-49	152	102	79	79	
YP Pozisyonu (Vad. İş. Dhl.)	-129	13	-858	-1.315	442	317	723	749	784	519	228	159	
-Kamu	189	208	232	-327	228	237	243	243	294	289	254	238	
-Özel	110	137	-89	-43	252	159	459	477	325	-57	-398	-288	
-TMSF	-449	-365	-993	-1.354	-58	-109	9	-18	25	183	212	34	
-Yabancı	0	0	-29	-18	-38	-22	-7	-37	54	23	64	58	
-Kalkınma ve Yatırım	22	31	21	11	58	52	47	57	87	81	96	117	
Bilgi İçin:													
Bilanço İçi Döviz Pozisyonu	-10.145	-9.729	-8.451	-9.775	-9.570	-10.019	-8.678	-9.294	-8.880	-9.063	-9.435	-9.461	
-Kamu	-384	-506	-446	-945	-495	-481	-445	-482	-469	-445	-480	-986	
-Özel	-8.264	-8.458	-6.474	-6.983	-6.909	-7.124	-6.358	-6.656	-6.690	-6.866	-7.294	-7.013	
-TMSF	-1.188	-446	-1.438	-1.762	-1.707	-1.686	-1.481	-1.539	-1.570	-1.388	-1.370	-1.340	
-Yabancı	-297	-307	-66	-22	-281	-530	-267	-455	-164	-326	-231	-405	
-Kalkınma ve Yatırım	-12	-11	-27	-63	-178	-197	-128	-162	14	-38	-60	-199	
Dövizle Endeksli Pozisyon	8.557	8.537	7.797	8.226	9.464	9.484	9.164	9.460	9.758	9.573	9.571	9.192	
-Kamu	575	720	676	616	715	708	687	722	762	737	733	746	
-Özel	6.778	7.303	6.476	6.835	6.795	6.869	6.699	6.884	7.045	6.900	6.894	6.754	
-TMSF	747	81	431	396	1.649	1.588	1.462	1.548	1.598	1.570	1.581	1.307	
-Yabancı	405	438	158	157	177	195	204	194	214	226	224	229	
-Kalkınma ve Yatırım	52	65	56	83	128	124	113	112	138	140	139	120	
Bilgi için:													
-Ö.F.K. (Vadeli İş.Hariç)	-	-	-15	-38	-23	-29	-48	-48	-15	-41	-33	-24	
-Ö.F.K. (Vadeli İş.Dahil)	-	-	-15	-38	-23	-30	-48	-48	-19	-41	-33	-24	
TGA (Net-YP)- Milyon Dolar	-	-	-	1.231	-	-	-	355	350	333	329	328	
-Özel	-	-	-	411	-	-	-	149	157	131	132	131	
-TMSF	-	-	-	339	-	-	-	199	176	184	184	190	

Bilanço İçi Pozisyon: Vadeli İşlemler Hariç Yabancı Para Pozisyonu

Net Genel Pozisyon: Vadeli İşlemler Dahil YP Net Genel Pozisyonu

Kaynak: BDDK Günlük Gözetim Sistemi Verileri kullanılmıştır.

Ağustos ayında özel bankalar grubunun döviz endeksli pozisyonları azalırken, döviz endeksli pozisyon hariç bilanço içi yabancı para pozisyon açığı da genişlemiştir.

Bankaların tahsili gecikmiş alacaklarında yer alan ve döviz pozisyonuna dahil edilen yabancı para cinsinden tahsili gecikmiş alacaklar tutarı Ağustos ayında Temmuz ayına göre 1 milyon dolar azalmış ve 328 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Söz konusu tutar da açık pozisyon hesaplamasında dikkate alındığında bilanço içi döviz pozisyon fazlası açığa dönüşerek 59 milyon dolar olarak gerçekleşmektedir.

Özel finans kurumlarının bilanço içi döviz pozisyon açığı Ağustos ayında 9 milyon dolar azalarak 24 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

2003 Yılında Dış Piyasalardan Sağlanan Krediler (Bin)

BORÇLANAN BANKA	DÖVİZ CİNSİ	DÖVİZ MİKTARI	DOLAR KARŞILIĞI	KREDİ AÇILMA TARİHİ	VADE	MARJ ve TANIM
T.GARANTİ B.	EURO	400.000	449.240	07.07.2003	1 Yıl	EURIBOR+ 75.00 BP
EXİMBANK	USD	175.000	175.000	17.07.2003	1 Yıl	LIBOR + 130.00 BP
AKBANK	USD	350.000	350.000	16.07.2003	1 Yıl	LIBOR + 75.00 BP
KOÇBANK	USD	200.000	200.000	21.07.2003	1 Yıl	LIBOR+ 75.00 BP
İŞ BANKASI	USD	225.000	225.000	28.07.2003	1 Yıl	LIBOR+ 75.00 BP
DIŞBANK	USD	200.000	200.000	30.07.2003	1 Yıl	LIBOR+ 85.00 BP
TOPLAM			1.599.240			

Kaynak: BDDK.

Diğer taraftan, Temmuz ayı içerisinde gerçekleştirilen sendikasyon kredilerinin toplam tutarı 1,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

4.7 Bankacılık Sektörü Yurt içi Nakit ve Nakit Benzeri Varlıklar

Bankacılık sektörü yurt içi nakit ve nakit benzeri varlıklar toplamı Ağustos ayında bir önceki aya göre yüzde 3,3 oranında azalmış ve 11,8 katrilyon lira olarak gerçekleşmiştir. Bu azalışta TL cinsinden yurt içi nakit ve nakit benzeri varlıkların yüzde 5,9 oranında azalarak 8,4 katrilyon liraya gerilemesi etkili olmuştur. Grup bazında incelendiğinde, özel ve kalkınma yatırım bankalarının TCMB İnterbank Piyasasından Alacaklar kalemindeki azalmanın bu gelişmede etkili olduğu görülmektedir. Yurtdışı bankalardan alacaklar ise ilgili dönemde yüzde 2 oranında artmış ve 9,1 katrilyon lira seviyesine yükselmiştir. Yurtdışı bankalardan alacaklar dolar bazında incelendiğinde, yüzde 3,4 oranında artarak 6,5 milyar dolara ulaştığı görülmektedir. Bu artışta, özel bankaların yurt dışı bankalardan serbest alacaklar kalemindeki yükseliş belirleyici olmuştur.

Bankacılık Sektörü İle İlgili Diğer Göstergeler*

Trilyon TL	31-Ara. 2002	27-Haz. 2003	25-Tem. 2003	29-Ağu. 2003	Yüzde Değişim	
					Yıl Sonuna Göre	Ay Sonuna Göre
Yurtiçi Nakit ve Nakit Benzeri Varlıklar¹	14.768	12.365	12.223	11.820	-20,0	-3,3
Yurtiçi Nakit ve Nakit Benzeri Varlıklar(TL)	9.406	8.328	8.904	8.376	-10,9	-5,9
- Mevduat Bankaları	13.478	11.445	11.341	11.126	-17,5	-1,9
- Kalkınma ve Yatırım Bankaları	1.290	920	882	694	-46,2	-21,3
Yurtiçi Nakit ve Nakit Benzeri Varlıklar(YP)	5.362	4.037	3.320	3.444	-35,8	3,7
Yurtiçi Nakit ve Nakit Benzeri Varlıklar(YP-Milyon dolar)	3.280	2.829	2.338	2.458	-25,1	5,1
Yurtdışı Bankalardan Alacaklar (TL)	10.771	7.719	8.966	9.150	-15,1	2,0
- Mevduat Bankaları	10.437	7.570	8.856	8.874	-15,0	0,2
- Kalkınma ve Yatırım Bankaları	334	149	110	276	-17,4	151,7
Yurtdışı Bankalardan Alacaklar (Milyon dolar)	6.590	5.409	6.316	6.531	-0,9	3,4
Yurtiçi Bankalara Borçlar²	7.547	6.123	5.866	5.897	-21,9	0,5
Yurtiçi Bankalara Borçlar(TL)	3.937	2.856	2.746	2.812	-28,6	2,4
Yurtiçi Bankalara Borçlar(YP)	3.609	3.268	3.120	3.085	-14,5	-1,1
Yurtiçi Bankalara Borçlar(Milyon dolar)	2.208	2.290	2.198	2.202	-0,3	0,2
- Mevduat Bankaları	5.841	4.877	4.625	4.644	-20,5	0,4
- Kalkınma ve Yatırım Bankaları	1.706	1.247	1.242	1.254	-26,5	1,0
Yurtdışı Bankalara Borçlar (TL)	14.662	13.809	15.568	15.170	3,5	-2,6
Yurtdışı Bankalara Borçlar (Milyon dolar)	8.970	9.677	10.966	10.828	20,7	-1,3
- Mevduat Bankaları	12.549	11.639	13.264	13.072	4,2	-1,5
- Kalkınma ve Yatırım Bankaları	2.113	2.170	2.304	2.098	-0,7	-8,9

1 Kasa ve efektif deposu+TCMB'den al.+TCMB interbank piyasasından al.+Takasbank interbank piyasasından al.+yurtiçi bankalardan al.

2 Yurtiçi bankalara borçlar+TCMB interbank piyasasına borçlar+Takasbank interbank piyasasına borçlar

*TP ve YP toplamı olarak verilmektedir. Günlük Gözetim Sistemi Verileri kullanılmıştır.

Kaynak: BDDK Günlük Gözetim Sistemi Verileri kullanılmıştır.

Ağustos ayında, yurtdışı bankalara borçlar bir önceki aya göre yüzde 0,5 oranında artmış ve 5,9 katrilyon lira olarak gerçekleşmiştir. Yurtdışı bankalara borçlar ise kamu, yabancı ve kalkınma yatırım bankalarının yurtdışı bankalara borçlarındaki düşüğe paralel olarak yüzde 2,6 azalış göstermiş ve 15,2 katrilyon liraya gerilemiştir. İlgili dönemde yurtdışı bankalara borçlar dolar bazında yüzde 1,3 oranında azalmış ve 10,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Yurtdışı bankalardan alacaklar ve borçlar netleştirildiğinde Temmuz ayında net 4,7 milyar dolar borçlu olan bankaların Ağustos ayında net yurtdışı bankalara borçlarının 4,3 milyar dolara gerilediği görülmektedir.

4.8 Bankacılık Sektörü Bilanço Dışı Yükümlülükleri

Ağustos ayında bankacılık sektörünün toplam bilanço dışı yükümlülükleri bir önceki aya değişme göstermemiş ve 107,2 katrilyon lira olarak gerçekleşmiştir. Diğer taraftan gruplar itibariyle incelendiğinde mevduat bankaların bilanço dışı yükümlülükleri sınırlı bir artış gösterirken, kalkınma yatırım bankalarının bilanço dışı yükümlülükleri gerilemiştir.

Bilanço dışı yükümlülükler alt kalemler itibariyle incelendiğinde; gayrinakdi kredi ve yükümlülükler artarken, taahhütler kaleminin gerilediği görülmektedir. Taahhütler içinde yer alan türev finansal araçlar yüzde 2,4 oranında azalmıştır. Bu gelişmede türev finansal araçlar içinde yüzde 85 paya sahip olan YP cinsinden işlemlerdeki gerilemenin etkili olduğu görülmektedir.

Bilanço Dışı Yükümlülükler

(Trilyon TL)	31-Aralık 2002	27-Haziran 2003	25-Temmuz 2003	29-Ağustos 2003	Yıl Sonuna Göre % Değ.	Ay Sonuna Göre % Değ.
Bilanço Dışı Yükümlülükler (Toplam = 1+2)	90.817	100.940	107.003	107.155	18,0	0,1
- Mevduat Bankaları	87.762	97.727	103.573	104.216	18,7	0,6
-TP	33.452	44.111	50.679	50.874	52,1	0,4
-YP	54.311	53.616	52.894	53.342	-1,8	0,8
-YP (Milyon dolar)	33.228	37.574	37.259	38.074	14,6	2,2
- Kalkınma ve Yatırım Bankaları	3.054	3.213	3.430	2.939	-3,8	-14,3
-TP	983	932	937	907	-7,7	-3,2
-YP	2.072	2.281	2.493	2.032	-1,9	-18,5
-YP (Milyon dolar)	1.268	1.598	1.756	1.450	14,4	-17,4
1. Gayrinakdi Kredi ve Yükümlülükler	45.980	41.709	41.906	42.382	-7,8	1,1
- Mevduat Bankaları	44.440	40.248	40.634	41.078	-7,6	1,1
-TP	11.753	12.753	13.639	13.838	17,7	1,5
-YP	32.687	27.495	26.996	27.239	-16,7	0,9
-YP (Milyon dolar)	19.998	19.269	19.016	19.443	-2,8	2,2
- Kalkınma ve Yatırım Bankaları	1.540	1.461	1.272	1.304	-15,3	2,5
-TP	873	781	594	605	-30,7	1,8
-YP (Milyon dolar)	408	477	478	499	22,4	4,5
2. Taahhütler	44.837	59.231	65.097	64.772	44,5	-0,5
- Mevduat Bankaları	43.323	57.479	62.939	63.138	45,7	0,3
-TP	21.699	31.358	37.040	37.035	70,7	0,0
-YP	21.623	26.121	25.899	26.103	20,7	0,8
-YP (Milyon dolar)	13.229	18.306	18.243	18.631	40,8	2,1
- Kalkınma ve Yatırım Bankaları	1.514	1.752	2.158	1.635	8,0	-24,3
-TP	110	152	343	302	175,0	-11,8
-YP (Milyon dolar)	859	1.122	1.278	951	10,7	-25,6
-Türev Finansal Araçlar	21.706	28.345	30.657	29.927	37,9	-2,4
- Mevduat Bankaları	20.102	26.510	28.123	28.074	39,7	-0,2
-TP	1.365	2.220	4.318	4.152	204,1	-3,9
-YP	18.737	24.289	23.806	23.922	27,7	0,5
-YP (Milyon dolar)	11.464	17.022	16.769	17.075	48,9	1,8
- Kalkınma ve Yatırım Bankaları	1.604	1.836	2.533	1.853	15,5	-26,8
-TP	251	282	551	440	75,2	-20,2
-YP (Milyon dolar)	828	1.089	1.396	1.009	21,9	-27,7

Kaynak: BDDK Bankalar Gözetim Sistemi. Geçici veriler.

4.9 Bankaların Emanetinde Tutulan Menkul Kıymetlerin Gelişimi

29 Ağustos 2003 tarihi itibarıyla, Takasbank hariç, bankaların emanetinde tutulan menkul kıymetlerin nominal değeri bir önceki aya göre yüzde 1,4 oranında artarak 62,9 katrilyon lira, piyasa değeri ise yüzde 4,7 oranında artarak 61,3 katrilyon lira seviyesinde gerçekleşmiştir.

Bir önceki aya göre nominal olarak 897 trilyonluk bu yükselişte, yurtiçinde yerleşik tüzel kişilerin ve yurtdışında yerleşik bankaların portföylerindeki artış belirleyici olmuştur.

Hazine tarafından ihraç edilen iskontolu senetlerin önemli bir bölümü bankaların emanetinde gerçek kişi ve kuruluşlar adına tutulmaktadır. Nominal değerlere göre bankalar emanetinde bulunan menkul kıymetlerin yüzde 96,9'u Hazine tarafından ihraç edilen DİBS ve Eurobondlardan oluşurken, yüzde 2,8'i hisse senetlerinden, yüzde 0,3'ü de diğer menkul kıymetlerden meydana gelmektedir.

Piyasa değerlerine göre Hazine tarafından ihraç edilen Hazine Bonolarının 12,9 katrilyon liralık, devlet tahvillerinin 17,6 katrilyon liralık, dövizde endeksli senetlerin 11,4 milyon dolarlık ve Eurobondların 1,9 milyar dolarlık olmak üzere toplam 33,1 katrilyon liralık kısmı yurt içinde yerleşik gerçek kişiler adına bankaların emanet hesaplarında saklanmaktadır.

Bankaların Emanet Menkul Kıymetlerindeki Gelişmeler* (Piyasa Değerleri)

	Trilyon TL					Milyon Dolar				
	31.Ara	30.May	27.Haz	25.Tem	29.Ağu	31.Ara	30.May	27.Haz	25.Tem	29.Ağu
YURTIÇİ + YURTDIŞI TOPLAM	44.151	54.476	56.806	58.595	61.338	27.012	37.971	39.810	41.275	43.781
Yurtiçi Yerleşikler Adına Tutulan Toplam	34.824	45.030	47.361	48.880	50.166	21.305	31.387	33.191	34.431	35.807
- Gerçek Kişiler	23.244	31.796	33.212	33.752	34.030	14.221	22.163	23.275	23.775	24.289
- Tüzel Kişiler	9.676	11.005	11.564	12.697	13.272	5.920	7.671	8.104	8.944	9.473
- Sigorta Şirketleri	1.585	1.929	2.113	2.148	2.236	970	1.344	1.481	1.513	1.596
- Bankalar	87	45	46	45	45	53	31	33	32	32
- Banka Dışı Mali Kuruluşlar	225	249	417	234	576	138	174	292	165	411
Yurtdışı Yerleşikler Adına Tutulan Toplam	9.328	9.446	9.445	9.715	11.172	5.707	6.584	6.619	6.843	7.974
- Gerçek Kişiler	526	581	571	595	598	322	405	400	419	427
- Tüzel Kişiler	1.910	1.959	1.991	2.008	2.178	1.169	1.366	1.395	1.414	1.555
- Sigorta Şirketleri	6	0	0	0	0	4	0	0	0	0
- Bankalar	3.279	3.326	3.358	3.478	4.267	2.006	2.319	2.354	2.450	3.045
- Banka Dışı Mali Kuruluşlar	3.597	3.574	3.519	3.629	4.125	2.201	2.491	2.466	2.557	2.944
Menkul Kıymet Türlerine Göre										
Hazine Tarafından İhraç Edilen Men.Kıy.	37.806	47.676	49.974	51.780	53.460	23.130	33.232	35.022	36.475	38.158
- Yurtiçi Yerleşikler	33.709	43.757	46.023	47.631	48.747	20.623	30.500	32.254	33.552	34.794
- Gerçek Kişiler	22.636	31.023	32.405	32.953	33.123	13.849	21.624	22.710	23.212	23.642
- Yurtdışı Yerleşikler	4.097	3.920	3.950	4.149	4.713	2.507	2.732	2.768	2.923	3.364
Hazine Bonusu - TP	20.258	21.978	22.607	20.515	18.406	12.394	15.320	15.843	14.451	13.138
YP	689	291	241	218	200	421	203	169	154	143
Devlet Tahvili - TP	7.409	16.227	17.794	21.531	25.577	4.533	11.311	12.470	15.166	18.256
YP	5.051	4.164	4.066	4.063	3.914	3.090	2.903	2.849	2.862	2.794
Dövizde Endeksli Borç Senetleri	681	577	573	574	474	417	402	402	404	338
Eurobond İhraçları	3.718	4.439	4.693	4.879	4.889	2.275	3.094	3.289	3.437	3.490
- Yurtiçi Yerleşikler	2.253	2.967	3.149	3.400	3.386	1.378	2.068	2.207	2.395	2.417
- Yurtdışı Yerleşikler	1.466	1.472	1.544	1.480	1.503	897	1.026	1.082	1.042	1.073

(*):Takasbank Hariçtir.

Kaynak: BDDK Günlük Gözetim Sistemi Verileri kullanılmıştır.

4.10 Alıcılara Göre Kamu Borçlanma Senetlerinin Vade Gelişimi

Temmuz ayı itibarıyla bankaların elinde bulunan kamu borçlanma senetlerinin vade dağılımına bakıldığında toplam kıymetlerin yüzde 42,2'sinin bir yıldan uzun vadeli Türk Lirası cinsinden DİBS'lerden oluştuğu görülmektedir. Bir yıldan uzun vadeli kamu borçlanma senetleri bir önceki aya göre yüzde 0,2 azalarak yüzde 62,8'e, altı aydan uzun vadeli kamu borçlanma senetleri ise yüzde 2,5 oranında azalarak yüzde 84,3 oranına gerilemiştir. Kamu bankalarında toplam kamu menkul kıymetlerinin yüzde 78'i 1 yıldan uzun vadeli, özel bankalarda ise toplam kamu kağıtlarının yüzde 36,8'i 6 ay 1 yıl arası vadeli olmak üzere yüzde 81,1'i 6 aydan uzun vadeli DİBS'lerden oluşmaktadır. Ayrıca kamu borçlanma senetlerinin kamu bankalarında yüzde 3,3'ü, özel bankalarda ise yüzde 16'sı eurobondlardan oluşmaktadır.

Bankaların Portföylerinde Bulunan Kamu Borçlanma Senetlerinin Vade Dağılımı

YÜZDE PAY	MENKUL KIYMETLER												TOPLAM
	TL						YP					Bilgi İçin Eurobondlar	
	1 Aya Kadar	1-3 Ay	3-6 Ay	6-12 Ay	1 yıl +	Toplam	1 Aya Kadar	1-3 Ay	3-6 Ay	6-12 Ay	1 yıl +		
28-Mar-03	0,8	1,9	3,0	13,3	41,3	60,3	0,0	2,7	7,4	7,4	22,3	11,3	100
25-Nis-03	0,3	1,6	3,7	14,3	42,0	61,9	0,1	3,9	8,3	4,5	21,4	10,6	100
30-May-03	1,1	1,7	1,5	15,3	48,5	68,1	2,0	2,0	6,7	2,9	18,3	9,0	100
27-Haz-03	0,3	0,8	3,6	20,6	42,5	67,8	1,2	4,5	2,8	3,2	20,5	10,0	100
25-Tem-03	0,5	1,6	4,9	20,2	42,2	69,4	0,8	5,5	2,3	1,3	20,6	9,0	100

Kaynak: BDDK.

Kamu Bankalarının Portföylerinde Bulunan Kamu Borçlanma Senetlerinin Vade Dağılımı

YÜZDE PAY	MENKUL KIYMETLER												TOPLAM
	TL						YP					Bilgi İçin Eurobondlar	
	1 Aya Kadar	1-3 Ay	3-6 Ay	6-12 Ay	1 yıl +	Toplam	1 Aya Kadar	1-3 Ay	3-6 Ay	6-12 Ay	1 yıl +		
28-Mar-03	0,2	0,3	0,4	8,3	53,5	62,7	0,0	1,8	5,0	7,2	23,2	4,9	100
25-Nis-03	0,3	0,1	2,8	4,5	56,4	64,1	0,1	1,9	7,7	4,0	22,3	4,5	100
30-May-03	0,0	0,0	2,2	5,9	64,3	72,4	1,2	0,5	6,9	1,6	17,3	3,2	100
27-Haz-03	0,0	0,0	4,1	7,0	61,2	72,3	0,2	3,5	3,5	2,4	17,9	3,3	100
25-Tem-03	0,0	2,6	2,6	7,5	60,1	72,8	0,4	5,2	2,8	0,9	17,9	3,3	100

Kaynak: BDDK.

Özel Bankaların Portföylerinde Bulunan Kamu Borçlanma Senetlerinin Vade Dağılımı

YÜZDE PAY	MENKUL KIYMETLER												TOPLAM
	TL						YP					Bilgi İçin Eurobondlar	
	1 Aya Kadar	1-3 Ay	3-6 Ay	6-12 Ay	1 yıl +	Toplam	1 Aya Kadar	1-3 Ay	3-6 Ay	6-12 Ay	1 yıl +		
28-Mar-03	1,3	3,4	5,3	18,6	25,6	54,2	0,0	3,6	10,2	8,4	23,6	18,1	100
25-Nis-03	0,2	2,8	4,6	23,9	25,0	56,5	0,1	6,0	9,5	5,5	22,3	17,1	100
30-May-03	2,3	3,4	0,8	25,5	28,2	60,2	2,9	3,8	7,3	4,6	21,0	16,0	100
27-Haz-03	0,5	1,7	3,5	36,0	17,9	59,6	2,4	6,0	2,2	4,4	25,3	18,2	100
25-Tem-03	1,2	0,6	7,5	34,9	18,6	62,8	1,2	6,4	2,1	1,9	25,7	16,0	100

Kaynak: BDDK.

Temmuz ayında bankaların emanet hesaplarında sakladıkları kamu borçlanma senetlerinin yüzde 41,6'sı altı aydan bir yıla kadar vadeli Türk Lirası cinsinden kıymetlerden oluşmaktadır. Emanet menkul kıymetlerde bir aydan bir yıla kadar vadeli menkul kıymetlerde yoğunlaşma görülmektedir. Bir aydan bir yıla kadar vadeli Türk Lirası cinsinden kıymetlerin toplam içindeki payı yüzde 9,8 oranında artarak 72,7'ye yükselmiştir. Ayrıca emanetteki menkul kıymetlerde altı aydan uzun vadeli kamu borçlanma senetlerinin toplam içindeki payı yüzde 4,4 oranında artarak yüzde 58,9'a yükselmiştir.

Bankaların Emanetinde Bulunan Kamu Borçlanma Senetlerinin Vade Dağılımı

YÜZDE PAY	MENKUL KIYMETLER												TOPLAM
	TL						YP					Bilgi İçin Eurobondlar	
	1 Aya Kadar	1-3 Ay	3-6 Ay	6-12 Ay	1 yıl +	Toplam	1 Aya Kadar	1-3 Ay	3-6 Ay	6-12 Ay	1 yıl +		
28-Mar-03	7,8	14,1	15,6	34,8	3,9	76,2	0,0	5,2	4,7	3,8	10,0	13,9	100
25-Nis-03	11,8	15,4	14,1	28,9	10,1	80,3	0,2	3,9	5,4	2,3	8,1	9,0	100
30-May-03	5,5	21,6	8,5	40,6	6,1	82,3	2,2	2,2	4,1	2,0	7,2	7,9	100
27-Haz-03	11,7	10,6	17,4	34,8	8,7	83,2	1,1	2,6	1,9	2,3	8,7	8,3	100
25-Tem-03	4,7	13,8	17,3	41,6	7,4	84,8	0,9	3,4	1,1	0,9	9,0	7,8	100

Kaynak: BDDK.

4.11 Yurtiçi ve Yurtdışı Yerleşiklerin Portföy Tercihlerindeki Gelişmeler

Banka dışı yurtiçi yerleşiklerin portföy tercihleri incelendiğinde; portföy toplamı Ağustos ayında yıl sonuna göre 26 katrilyon lira, bir önceki aya göre 2,7 katrilyon lira artarak 227,4 katrilyon liraya yükselmiştir. Dolar bazında ise portföy toplamı yıl sonunda 123,2 milyar dolar iken, Temmuz ayında 158 ve Ağustos ayında 162,3 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Portföy toplamı TL ve yabancı para tercihleri bakımından incelendiğinde, TL cinsinden portföy tercihlerinde yıl sonuna göre önemli bir artış olmuştur. TL cinsinden portföyün toplam portföye oranı 2002 yıl sonunda yüzde 57 iken 2003 yılı Ağustos ayında yüzde 65,7'ye yükselmiştir.

Ağustos ayı itibariyle portföy toplamının yüzde 59,8'i mevduatlardan, yüzde 22'si ise DİBS'lerden oluşmuştur. Yıl sonuna göre mevduatların toplam portföy içindeki payı gerilerken, DİBS'lerin payı

artış göstermiştir. Ağustos ayında mevduatlar bir önceki aya göre sınırlı bir gerileme göstermiş, bu gerileme asıl olarak döviz kurundaki gerilemeden kaynaklanmıştır. Nitekim Ağustos ayında bir önceki aya göre TL cinsinden mevduatlar 1,1 katrilyon lira, YP mevduatlar ise 0,7 milyar dolar artış göstermiştir.

Portföy tercihleri içinde dikkat çekici bir gelişme menkul kıymet yatırım portföyündeki hızlı artıştır. Nitekim yıl sonunda portföy tercihleri içinde yüzde 4 paya sahip olan menkul kıymet yatırım fonlarının payı Ağustos ayında yüzde 6,4'e yükselmiştir.

Banka Dışı Yurtiçi Yerleşiklerin Portföy Tercihleri

Trilyon TL	Ara-01	Ara-02	Oca-03	Şub-03	Mar-03	Nis-03	May-03	Haz-03	Tem-03	Ağu-03
Portföy Toplamı (Trl.TL)	119.347	201.374	204.344	207.433	212.569	213.752	214.044	217.736	224.721	227.375
"TP	60.119	114.716	116.954	120.719	125.040	130.259	134.806	138.564	145.594	149.300
"YP	59.228	86.659	87.390	86.714	87.529	83.494	79.238	79.172	79.127	78.075
Portföy Toplamı (Milyon Dolar)	82.905	123.202	124.432	129.419	124.440	135.080	149.198	153.150	158.049	162.295
"TP	41.762	70.184	71.217	75.318	73.199	82.317	93.965	97.462	102.398	106.567
"YP	41.143	53.018	53.215	54.102	51.240	52.764	55.232	55.688	55.651	55.728
Dolaşımdaki Para	4.801	7.209	6.901	7.463	7.881	7.838	7.712	8.562	9.207	9.148
Mevduat	102.069	137.647	135.392	135.116	135.637	132.809	130.981	132.840	135.765	136.054
"TP	44.922	59.005	58.271	58.804	59.349	60.544	62.551	63.957	67.012	68.147
"YP	57.147	78.642	77.121	76.312	76.288	72.265	68.430	68.883	68.753	67.907
DİBS		32.635	35.866	37.428	41.484	44.662	46.153	47.148	49.400	50.027
"TP		28.579	30.892	32.227	35.518	38.864	40.639	42.296	44.706	45.632
"DEK		681	600	615	700	650	600	570	541	442
"YP		3.375	4.374	4.586	5.266	5.148	4.914	4.282	4.153	3.953
Hazine Eurobond İhraçları (Y.İç. Yerl.)		1.734	2.864	2.799	2.924	3.113	3.107	3.148	3.396	3.383
ÖFK Katılım Hesabı	1.908	2.531	2.602	2.540	2.669	2.601	2.511	2.570	2.643	2.703
"TP	198	266	285	279	349	353	393	424	475	549
"YP	1.710	2.265	2.317	2.261	2.320	2.248	2.118	2.146	2.168	2.154
ÖFK Cari Hesabı	449	575	561	590	624	610	610	660	657	682
"TP	87	133	104	103	133	107	131	161	170	183
"YP	362	442	457	487	491	503	479	499	487	499
REPO(MKYF hariç) -TP	2.798	2.763	3.219	3.090	3.924	3.235	2.660	2.440	2.628	2.657
MKYF Fonu (hisse senetleri hariç)	3.267	8.088	8.796	9.981	10.120	9.992	11.467	12.279	13.466	14.537
- B Tipi	3.109	7.887	8.595	9.778	9.926	9.801	11.292	12.095	13.292	14.356
"TP	3.100	7.859	8.565	9.748	9.888	9.766	11.259	12.063	13.260	14.324
"YP	9	28	30	30	38	35	33	32	32	32
- A Tipi	158	200	200	203	194	191	174	184	174	181
Hisse Senedi (TP)	4.055	7.980	7.912	8.182	7.099	8.706	8.681	7.902	7.416	8.032
Diğer Menkul Kıymetler		213	232	244	207	187	162	187	143	152
"TP		40	5	5	5	5	5	5	5	5
"YP		173	227	239	202	182	157	182	138	147

* Gri alanlar için söz konusu dönemlere ait veri yoktur.

Kaynak: BDDK, TCMB, SPK, Hazine.

Banka dışı yurtiçi yerleşiklerin TL cinsinden portföy tercihlerinin dağılımı incelendiğinde, DİBS'lerin payında artış mevduat hesaplarının payında ise azalış görülmektedir. Menkul kıymet yatırım fonları TL cinsinden portföy tercihleri içerisinde payı artan diğer bir kalem olarak dikkat çekmektedir. TL mevduatların payındaki azalma mevduat hacmindeki azalmadan değil diğer kalemlerdeki artışın mevduatlardaki artıştan daha fazla olmasından kaynaklanmıştır. Nitekim TL mevduatlar Ocak-Ağustos döneminde yüzde 15,5 oranında artarken, DİBS portföyünün artış oranı yüzde 59,7 olarak gerçekleşmiştir.

Banka Dışı Yurtiçi Yerleşiklerin TL Cinsinden Portföy Tercihleri

Trilyon TL	Ara-01	Ara-02	Oca-03	Şub-03	Mar-03	Nis-03	May-03	Haz-03	Tem-03	Ağu-03
Portföy Toplamı	60.119	114.716	116.954	120.719	125.040	130.259	134.806	138.564	145.594	149.300
Dolaşımdaki Para	4.801	7.209	6.901	7.463	7.881	7.838	7.712	8.562	9.207	9.148
Mevduat	44.922	59.005	58.271	58.804	59.349	60.544	62.551	63.957	67.012	68.147
DİBS		29.260	31.492	32.842	36.218	39.514	41.239	42.866	45.247	46.074
ÖFK Katılım Hesabı	198	266	285	279	349	353	393	424	475	549
ÖFK Cari Hesabı	87	133	104	103	133	107	131	161	170	183
Repo İşlemleri	2.798	2.763	3.219	3.090	3.924	3.235	2.660	2.440	2.628	2.657
MKYF	3.258	8.060	8.766	9.951	10.082	9.957	11.434	12.247	13.434	14.505
Hisse Senetleri	4.055	7.980	7.912	8.182	7.099	8.706	8.681	7.902	7.416	8.032
Diğer Menkul Kıymetler		40	5	5	5	5	5	5	5	5

* Gri alanlar için söz konusu dönemlere ait veri yoktur.

Kaynak: BDDK, TCMB, SPK, Hazine.

Banka dışı yerleşiklerin YP cinsinden portföy tercihlerinin dağılımı incelendiğinde, mevduatın payında azalma buna karşın Hazine tarafından ihraç edilen kamu borçlanma senetlerinin payında artış görülmektedir. Nitekim mevduat hesaplarının payı yıl sonuna göre 3,7 puan gerilerken, kamu borçlanma senetlerinin payı 3,5 puan artış göstermiştir.

Banka Dışı Yurtiçi Yerleşiklerin Yabancı Para Cinsinden Portföy Tercihleri

Milyon Dolar	Ara-01	Ara-02	Oca-03	Şub-03	Mar-03	Nis-03	May-03	Haz-03	Tem-03	Ağu-03
Portföy Toplamı	41.143	53.018	53.215	54.102	51.240	52.764	55.232	55.688	55.651	55.728
Mevduat	39.697	48.114	46.961	47.612	44.660	45.668	47.699	48.451	48.355	48.470
DİBS		2.065	2.663	2.861	3.083	3.253	3.425	3.012	2.921	2.822
Hazine Eurobond İhraçları (Y.İçi Yerl.)		1.061	1.744	1.746	1.712	1.967	2.166	2.214	2.388	2.415
ÖFK Katılım Hesabı	1.188	1.386	1.411	1.411	1.358	1.421	1.476	1.509	1.525	1.537
ÖFK Cari Hesabı	251	270	278	304	287	318	334	351	343	356
MKYF	6	17	18	19	22	22	23	23	23	23
Diğer Menkul Kıymetler		106	138	149	118	115	109	128	97	105

* Gri alanlar için söz konusu dönemlere ait veri yoktur.

Kaynak: BDDK, TCMB, SPK, Hazine.

Bankacılık sisteminden elde edilen veriler çerçevesinde yurtdışı yerleşiklerin Türkiye'deki portföy toplamı 2002 yıl sonuna göre 2,1 milyar dolar artarak 2003 Ağustos ayında 8,7 milyar dolara yükselmiştir.

Yurtdışı Yerleşiklerin Türkiye'deki Pozisyonlarının Gelişimi

(Milyon Dolar)	Ara.02	Ocak 03	Şub. 03	Mart 03	Nis.03	May.03	Haz.03	Tem.03	Ağu.03
Portföy Toplamı	6.234	6.622	7.134	5.329	6.512	7.290	7.614	7.497	8.697
Mevduat	1.400	1.414	1.450	1.386	1.441	1.519	1.526	1.566	1.513
DİBS	1.336	1.381	1.503	873	1.134	1.482	1.698	1.650	2.205
REPO	4	6	5	3	3	3	5	5	6
Hisse Senedi	3.450	3.769	4.108	3.033	3.914	4.270	4.323	4.237	4.945
Diğer Menkul Kıymetler	44	53	68	33	20	17	63	39	28

Bilgi İçin:

Yurtdışı Bankalara Borçlar (Toplam)	9.540	9.887	10.133	11.327	11.311	10.839	10.365	11.871	12.549
Yurtdışı Bankalara Borçlar	8.970	9.363	9.628	10.489	10.447	10.093	9.609	10.890	11.384
-- Yabancı Bankalar	686	605	760	910	1.008	854	776	769	453
Yurtdışı Bankalardan Repo Yoluyla Sağlanan Fonlar	570	524	505	838	864	746	756	981	1.165
Y.İçinde Faal Yabancı Bankalar KBS Portföyü									
-TP Cinsinden - Tr/ TL	687	840	1.017	636	823	983	961	1.108	797
-YP Cinsinden - Milyon Dolar	424	419	420	435	424	408	388	361	367
Y.İçi Banka Emanetinde Tutulan Eurobondlar(Mil.\$)	879	1.153	1.140	767	896	1.062	1.091	1.037	1.074

** Bankacılık sektörünün borçları.

Kaynak: BDDK, TCMB, SPK, Hazine.